

Dr. sc. Marin Bonačić*

Nikša Vojvoda**

Darija Željko***

ANALIZA RAZLOGA KOJI UZROKUJU NEOPRAVDANA ODUGOVLAČENJA U SUDSKIM POSTUPCIMA U SLOŽENIM KAZNENIM PREDMETIMA

Na zamolbu Ministarstva pravosuđa i uprave autori su izradili analizu razloga koji uzrokuju neopravdane odgode u sudskim postupcima u složenim kaznenim predmetima s prijedlozima odgovarajućih mjera za popravljivanje stanja. Svrha je prijedloga ispunjenje preporuke Odbora stručnjaka Vijeća Europe MONEYVAL iz Izvješća 5. kruga evaluacije o mjerama protiv pranja novca i protiv financiranja terorista za Republiku Hrvatsku. Uzimajući u obzir postavljeni zadatak, istraživanje se usredotočilo na kaznene postupke za kaznena djela kod kojih postoji visok rizik od pranja novca te za odabrana kaznena djela srednjeg rizika. Kako bi se utvrdilo u kojem stadiju ili u kojim stadijima postupka dolazi do odugovlačenja postupka, odvojeno su analizirani (pod)stadij optuživanja, stadij rasprave i stadij žalbenog postupka. Istraživanje se sastojalo od tri dijela. U prvom su dijelu prikupljeni statistički podaci o trajanju kaznenih postupaka za odabrana kaznena djela u navedena tri stadija postupka, kao i o prosječnom trajanju tih stadija postupka

* Dr. sc. Marin Bonačić, izvanredni profesor na Katedri za kazneno procesno pravo, Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet; marin.bonacic@pravo.unizg.hr; ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0001-9951-0921>

** Nikša Vojvoda, mag. iur., asistent u statusu doktoranda na uspostavnom istraživačkom projektu Hrvatske zaklade za znanost Hrvatsko prekršajno pravo u europskom kontekstu – izazovi i perspektive (UIP-2020-02-6482) na Katedri za kazneno procesno pravo, Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet; niksa.vojvoda@pravo.unizg.hr; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6640-9763>

*** Darija Željko, mag. iur., LL. M., asistentica na Projektu razvoja karijera mladih istraživača – izobrazba novih doktora znanosti (DOK-01-2020) Hrvatske zaklade za znanost na Katedri za kazneno procesno pravo, Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet; darija.zeljko@pravo.unizg.hr; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4249-1851>

za sva kaznena djela. U drugom dijelu napravljena je kvalitativna analiza odabranih predmeta, a u trećem su dijelu provedeni fokus-grupa i intervjui s državnim odvjetnicima, sucima i odvjetnicima. Uz provedeno istraživanje razmotreni su i opći uvjeti u pravosuđu koji utječu na trajanje svih kaznenih postupaka te recentne izmjene Zakona o kaznenom postupku usmjerene na ubrzanje kaznenih postupaka. Nakon provedene analize iznose se nalazi i normativne preporuke za ubrzanje kaznenih postupaka u složenim predmetima.

Ključne riječi: složeni kazneni predmeti, trajanje postupka, odugovlačenje postupka, Okvirna mjerila za rad sudaca, pranje novca, MONEYVAL

1. UVOD I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Odbor stručnjaka Vijeća Europe MONEYVAL objavio je u prosincu 2021. izvješće 5. kruga evaluacije o mjerama protiv pranja novca i protiv financiranja terorista za Republiku Hrvatsku (dalje: Izvješće).¹ U odnosu na pravni sustav i operacionalna pitanja u Izvješću je utvrđeno: „Razni razlozi koji uzrokuju odugovlačenja kaznenih postupaka za pranje novca i druga složena predikatna kaznena djela, koji se čine neopravdanima, dodatno su umanjili učinkovitost pravosudnog sustava.“² Kao preporuka je navedeno: „Hrvatska bi trebala provesti sveobuhvatnu analizu razloga koji uzrokuju neopravdane odgode u sudskim postupcima u složenim kaznenim predmetima i primijeniti odgovarajuće mjere za popravljnje. To bi moglo uključivati, među ostalim, razmatranje zakonskih izmjena o uvjetima potrebnim za potvrđivanje optužnice.“³

Ministarstvo pravosuđa i uprave RH zamolilo je autore da izrade analizu razloga koji uzrokuju neopravdane odgode u sudskim postupcima u složenim kaznenim predmetima s prijedlozima odgovarajućih mjera za popravljnje stanja. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 25. siječnja do 3. ožujka 2023.

Uzimajući u obzir postavljene zadatke, istraživanje se usredotočilo na kaznene postupke za kaznena djela kod kojih postoji visok rizik od pranja novca te za odabrana kaznena djela srednjeg rizika. Riječ je o sljedećim kaznenim

¹ <https://rm.coe.int/moneyval-2021-24-mer-hr-en/1680a56562> (7. 3. 2023.).

² Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL), *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Croatia, Fifth Round Mutual Evaluation Report*, December 2021, Key findings, Immediate Outcome 7, e), str. 61 (vlastiti prijevod).

³ *Ibid.*, Recommended Actions, Outcome 7, e), str. 64 (vlastiti prijevod).

djelima: utaja poreza ili carine (čl. 256. Kaznenog zakona,⁴ dalje: KZ), zloporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju (čl. 246. KZ-a), primanje i davanje mita u postupku stečaja (čl. 251. KZ-a), izbjegavanje carinskog nadzora (čl. 257. KZ-a), zloporaba položaja i ovlasti (čl. 291. KZ-a), primanje mita (čl. 293. KZ-a), trgovanje utjecajem (čl. 295. KZ-a), neovlaštena proizvodnja i promet drogama (čl. 190. KZ-a), omogućavanje trošenja droga (čl. 191. KZ-a), neovlaštena proizvodnja i promet tvari zabranjenih u sportu (čl. 191.a KZ-a), trgovanje ljudima (čl. 106. KZ-a) te protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Schengenskog sporazuma (čl. 326. KZ-a).

Kako bi se utvrdilo u kojem stadiju ili u kojim stadijima postupka dolazi do odugovlačenja postupka, odvojeno su analizirani (pod)stadij optuživanja (Glava XIX. Zakona o kaznenom postupku,⁵ dalje: ZKP), stadij rasprave (Glava XXI. ZKP-a) i stadij žalbenog postupka (Glava XXIII. 1. ZKP-a).

Istraživanje se sastojalo od tri dijela. U prvom dijelu prikupljeni su statistički podaci o trajanju kaznenih postupaka za odabrana kaznena djela u navedena tri stadija postupka, kao i o prosječnom trajanju navedenih stadija za sva kaznena djela (dakle ne samo za odabrana). U drugom dijelu napravljena je kvalitativna analiza odabranih predmeta, a u trećem dijelu provedeni su kvalitativni intervjui ili fokus-grupa s državnim odvjetnicima, sucima i odvjetnicima. Detaljnije informacije o uzorku i metodologiji navode se u odgovarajućim poglavljima izvješća. Uz provedeno istraživanje razmotreni su i opći uvjeti u pravosuđu koji utječu na trajanje svih kaznenih postupaka te recentne izmjene ZKP-a usmjerene na ubrzanje kaznenih postupaka. Na kraju su izvješća nalazi i normativne preporuke za ubrzanje kaznenih postupaka u složenim predmetima.

2. ADDENDUM: DUGOTRAJNOST KAZNENIH POSTUPAKA

Autori su analizu odlučili objaviti u izvornom obliku, uz manje izmjene, smatrajući da će time na autentičan način predstaviti svoje istraživanje, čija je metodologija bila uvjetovana postavljenim zadatkom. Istraživanje je, naime, bilo usmjereno na utvrđivanje problema karakterističnih za postupke u *složenim kaznenim predmetima* te na osmišljavanje prijedloga za njihovo rješavanje. Kako u domaćoj literaturi nedostaju radovi usmjereni na specifične izazove koji se pojavljuju u složenim predmetima, njezini dosezi za ovo

⁴ Kazneni zakon, Narodne novine, br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021.

⁵ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, br. 152/2008, 76/2009, 80/2011, 121/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013, 152/2014, 70/2017, 126/2019, 30/2020, 80/2022.

istraživanje nisu bili od prevelika značaja.⁶ Dodatno, definicija složenih predmeta nije jedinstvena te Heise ističe kako različiti pravosudni dionici imaju različita shvaćanja o tome što su složeni kazneni postupci i koji čimbenici na to utječu.⁷

Trajanje kaznenih postupaka u ovom je istraživanju razmatrano iz perspektive učinkovitosti u svrhu ispunjenja međunarodne obveze djelotvorne borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma. Trajanje postupaka može se razmatrati i iz perspektive zaštite ljudskih prava okrivljenika i žrtava: prava na suđenje u razumnom roku, prava na pristup sudu, prava na učinkovitu istragu te prava na djelotvoran pravni lijek.⁸ Iz te perspektive složenim se kaznenim predmetima u svojoj judikaturi bavio Europski sud za ljudska prava (dalje ESLJP).⁹ U odnosu na neučinkovite postupke pred sudom iz rada *Novokmeta i Sršena* mogu se iščitati tri teme u kontekstu kojih se domaća znanost bavila trajanjem kaznenih postupaka: pravom na suđenje u razumnom roku, pravom na učinkovitu istragu i nesavjesnim ponašanjem pravosudnih dionika.¹⁰

Prva je tema pravo na suđenje u razumnom roku, koje proizlazi iz čl. 6. Konvencije i o čijim različitim aspektima domaće literature ne nedostaje.¹¹ U tom kontekstu *Krapac* učinkovitim postupkom smatra „onaj pravično provedeni kazneni postupak čije je vrijeme trajanja bilo primjereno okolnostima

⁶ Za razliku od toga na engleskom jeziku postoji zanimljiva literatura, no ona je od ograničene koristi za analizu specifičnih problema kakvi postoje u Hrvatskoj. Vidi npr. Calvert-Smith, D. et al., *Complex and lengthy criminal trials*, A report by JUSTICE, 2016; Jordanoska, A., Case management in complex fraud trials: actors and strategies in achieving procedural efficiency, *International Journal of Law in Context*, vol. 13, br. 3, 2017, str. 336–355; Malsch, M.; Nijboer, J. F., *Complex Cases: Perspectives on the Netherlands Criminal Justice System*, Amsterdam, 1999.

⁷ Heise, M., Criminal Case Complexity: An Empirical Perspective, *Journal of Empirical Legal Studies*, vol. 1, br. 2, 2004, str. 333.

⁸ V. opširnije Đurđević, Z., Uvodna riječ. Dugotrajnost postupka: posljedice nerješivog funkcionalnog hendikepa hrvatskog kaznenog pravosuđa: Pravo žrtve na suđenje u razumnom roku i pristup sudu, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 30, br. 1, 2023, str. V-XVI i uvodna riječ u ovom broju Ljetopisa.

⁹ O složenosti predmeta u kontekstu ustaljene prakse ESLJP-a vidi izvješće *Length of court proceedings in the member states of the Council of Europe based on the case law of the European Court of Human Rights*, CEPEJ Studies, br. 26, 2018, str. 15–16.

¹⁰ Novokmet, A.; Sršen, Z., Neučinkoviti kazneni postupak pred sudovima – implementacija presuda Europskog suda za ljudska prava, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 24, br. 2, 2017, str. 293–334.

¹¹ Radolović, A., Zaštita prava na suđenje u razumnom roku. Realna mogućnost, (pre)skupa avantura ili utopija?, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 29, br. 1, 2008, str. 277–315; Novokmet, A.; Sršen, Z., *ibid.*, str. 298–309; Radobuljac, S., Učinkovitost zahtjeva za suđenje u razumnom roku u kaznenom postupku u stadiju rasprave, *Zagrebačka pravna revija*, vol. 9, br. 1, 2020, str. 7–35.

slučaja i u kojem je nadležni sud ispravno razlučio nedužnost od krivnje optuženika te kod potonje izrekao zakonsku kaznenu sankciju¹². Hrvatsko pravo poznaje sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku¹³ koja doista imaju određeni potencijal utjecanja na skraćivanje trajanja sudskih postupaka, pa stoga i, *a maiori ad minus*, kaznenih postupaka u složenim predmetima.¹⁴ Ovo se istraživanje uhvatilo u koštac s utvrđivanjem razloga koji uzrokuju neopravdana odugovlačenja u sudskim postupcima, a navedena su sredstva tek izvanredne mjere u slučaju da postupak, ili koji njegov stadij, traju nerazumno dugo.

Druga je tema pravo na učinkovitu istragu, koje proizlazi u prvom redu iz čl. 2. i 3., ali i drugih članaka Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, jer to pravo nije ograničeno samo na istražni stadij postupka.¹⁵

Nesavjesno ponašanje pravosudnih dionika, prije svega sudaca, treća je tema koja se u hrvatskoj znanosti dovodi u vezu s (pre)dugim trajanjem kaznenih postupaka.¹⁶ Kod složenih predmeta problematično je, međutim, što je moguće da, čak i kada suci savjesno obavljaju svoj posao, sustav ne prepoznaje njihov angažman na takvim predmetima te ih demotivira u tome da im

¹² Krapac, D., Trajanje kaznenog postupka i pravo na kazneno suđenje u razumnom roku, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 63, br. 1, 2013, str. 10.

¹³ Ta su sredstva uređena čl. 63.–70. Zakona o sudovima, Narodne novine br. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, 16/23. Neučinkovitost hrvatskog pravnog sredstva za suđenje u razumnom roku prepoznalo je Ministarstvo pravosuđa i uprave te izmjenama i dopunama Zakona o sudovima planira detaljnije regulirati navedenu materiju (v. čl. 5. Nacrta Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima, 16. studenoga 2023.).

¹⁴ Novokmet, A.; Sršen Z., *op. cit.* u bilj. 10, str. 316.

¹⁵ Za više o pravu na učinkovitu istragu vidi npr. Batistić Kos, V., Mjerila Europskog suda za ljudska prava za učinkovitu istragu zlostavljanja motiviranog rasnom diskriminacijom (slučaj Šečić protiv Republike Hrvatske), *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 15, br. 1, 2008, str. 55–85; Batistić Kos, V., Pozitivne obveze prema Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine, 2012, str. 90–124; Đurđević, Z., Osvrt na rezultate rada radne skupine Ministarstva pravosuđa za usklađivanje Zakona o kaznenom postupku s Ustavom Republike Hrvatske, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 20, br. 1, 2013, str. 12–23; Đurđević, Z., Rekonstrukcija, judicijalizacija, konstitucionalizacija, europaizacija hrvatskog kaznenog postupka V. novelom ZKP/08: prvi dio?, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 20, br. 2, 2013, str. 331–333, 340; Turković, K.; Viljac Herceg, F., Učinkovita istraga povreda prava zajamčenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 26, br. 2, 2019, str. 265–290; Novokmet, A.; Kolesarić, I.; Livaja, D., Neučinkovita istraga zlostavljanja od policije i zatvorskog osoblja – izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava i hrvatska praksa, vol. 26, br. 2, 2019, str. 357–387; Burić Ramadanović, M., Učinkovitost istrage i kaznenog progona u kaznenim postupcima zbog nasilja u obitelji te seksualnog zlostavljanja djece s aspekta čl. 3. i 8. Konvencije, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 29, br. 2, 2022, str. 287–309.

¹⁶ *Ibid.*, str. 316–326. Vidi i Radolović, A., *op. cit.* u bilj. 11, str. 16–18.

se posvete. Do sličnih zaključaka došla su i istraživanja u nekim susjednim državama.¹⁷

3. STATISTIČKI PODACI O TRAJANJU POSTUPAKA

Prvi element analize odnosi se na statističke podatke o trajanju postupaka za odabrana kaznena djela. Podatke o trajanju postupaka prikupilo je Ministarstvo pravosuđa i uprave RH putem sustava *eSpis*.¹⁸ Prosječno trajanje predmeta iskazano je u danima te se odnosi na razdoblje od 2015. do 21. veljače 2023. Podacima su obuhvaćeni predmeti s općinskih i županijskih sudova.¹⁹

Cilj istraživanja bio je utvrditi koliko prosječno traju pojedini stadiji postupka za odabrana kaznena djela i usporediti trajanje s prosječnim trajanjem tih stadija za sva kaznena djela. Prosječno trajanje predmeta u stadiju optuživanja odnosi se na razdoblje od dana podnošenja optužnice do dana donošenja rješenja o potvrđivanju optužnice. Prosječno trajanje predmeta u stadiju rasprave odnosi se na razdoblje od dana prve sudske radnje ili, ako nije upisano kada je bila prva sudska radnja, od dana osnivanja predmeta na sudu do dana donošenja nepravomoćne odluke. Prosječno trajanje predmeta u stadiju žalbe odnosi se na razdoblje od dana osnivanja predmeta na drugostupanjskom sudu do dana donošenja odluke o žalbi. Kod podataka o trajanju predmeta u žalbenom postupku treba naglasiti da donošenje odluke o žalbi ne treba značiti da je konkretan predmet pravomoćno riješen, jer je također moguće da presuda bude ukinuta i predmet vraćen na novo suđenje. Podatak naveden pod „ukupno“ odnosi se na prosječno trajanje pojedinog stadija postupka za sva kaznena djela.

Podaci su pokazali da prosječno trajanje predmeta u stadiju optuživanja za sva kaznena djela iznosi 127 dana, a da za kazneno djelo trgovanje utjecajem (čl. 295. KZ-a) iznosi 306 dana. U stadiju rasprave prosječno trajanje predmeta za sva djela iznosi 209 dana, a primjerice za kazneno djelo primanje mita u gospodarskom poslovanju (čl. 252. KZ-a) iznosi 2170 dana. U žalbenom postupku prosječno trajanje predmeta, također za sva djela, iznosi 54 dana, a za

¹⁷ Vidi Delić, D., Utjecaj plata/nadoknada sudija i tužilaca na efikasnost i kvalitet pravosuđa (unapređenje rada na složenim predmetima), *Fondacija Centar za javno pravo*, 2022, str. 16–19.

¹⁸ Sustav *eSpis* jedinstveni je informacijski sustav za upravljanje i rad na sudskim predmetima (Pravilnik o radu u sustavu *eSpis*, Narodne novine, br. 35/2015, 123/2015, 45/2016, 29/2017, 112/2017, 119/2018, 39/2020, 138/2020, 147/2020, 70/2021, 99/2021, 145/2021, 23/2022, 12/2023).

¹⁹ Prvotna je namjera bila prikupiti podatke o trajanju postupaka iz nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta kako bi taj dio istraživanja odgovarao predmetima odabranima za kvalitativnu analizu, ali to nije bilo moguće.

kazneno djelo trgovanje utjecajem (čl. 295. KZ-a) iznosi 403 dana. Ukupno, trajanje predmeta u stadiju optuživanja za odabrana kaznena djela iznosi 146 dana²⁰ i nešto je dulje, za 19 dana, od prosjeka za sva kaznena djela (127 dana). Razlika u duljini trajanja puno je veća u stadiju rasprave, u kojem prosječno trajanje za odabrana djela iznosi 452 dana, što je više nego dvostruko dulje od prosjeka za sva kaznena djela (209 dana). U žalbenom stadiju prosječno trajanje iznosi 146 dana, što je gotovo tri puta dulje od prosječnog trajanja za sva kaznena djela (54 dana).

(a) *Trajanje predmeta u stadiju optuživanja* (od dana podnošenja optužnice do dana donošenja rješenja o potvrđivanju optužnice).

Članak KZ/11	Prosječno trajanje
Čl. 106. (Trgovanje ljudima)	115
Čl. 190. (Neovlaštena proizvodnja i promet drogama)	127
Čl. 191. (Omogućavanje trošenja droga)	127
Čl. 191.a (Neovlaštena proizvodnja i promet stvari zabranjenih u sportu)	136
Čl. 246. (Zloupotreba povjerenja u gospodarskom poslovanju)	126
Čl. 251. (Primanje i davanje mita u postupku stečaja)	73
Čl. 256. (Utaja poreza ili carine)	159
Čl. 257. (Izbjegavanje carinskog nadzora)	83
Čl. 291. (Zloupotreba položaja i ovlasti)	154
Čl. 293. (Primanje mita)	238
Čl. 295. (Trgovanje utjecajem)	306
Čl. 326. (Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u RH, drugoj državi članici EU-a ili potpisnici Šengenskog sporazuma)	115
Ukupno za sva kaznena djela	127

²⁰ Prosjek iznesenih podataka o trajanju stadija za svako od odabranih kaznenih djela.

(b) *Trajanje predmeta u stadiju rasprave* (od dana prve sudske radnje ili, ako nije upisano kada je bila prva sudska radnja, od dana osnivanja predmeta na sudu do dana donošenja nepravomoćne odluke).

Članak KZ/11	Prosječno trajanje
Čl. 106. (Trgovanje ljudima)	405
Čl. 190. (Neovlaštena proizvodnja i promet drogama)	186
Čl. 191. (Omogućavanje trošenja droga)	192
Čl. 191.a (Neovlaštena proizvodnja i promet stvari zabranjenih u sportu)	141
Čl. 246. (Zloupotreba povjerenja u gospodarskom poslovanju)	392
Čl. 251. (Primanje i davanje mita u postupku stečaja)	133
Čl. 252. (Primanje mita u gospodarskom poslovanju)	2.170
Čl. 256. (Utaja poreza ili carine)	440
Čl. 257. (Izbjegavanje carinskog nadzora)	124
Čl. 291. (Zloupotreba položaja i ovlasti)	285
Čl. 293. (Primanje mita)	679
Čl. 295. (Trgovanje utjecajem)	318
Čl. 326. (Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u RH, drugoj državi članici EU-a ili potpisnici Šengenskog sporazuma)	53
Čl. 339. (Podmićivanje zastupnika)	816
Ukupno za sva kaznena djela	209

(c) *Stadij žalbenog postupka* (od dana osnivanja predmeta na drugostupanjskom sudu do dana donošenja odluke o žalbi).

Članak KZ/11	Prosječno trajanje
Čl. 190. (Neovlaštena proizvodnja i promet drogama)	57
Čl. 191. (Omogućavanje trošenja droga)	97
Čl. 256. (Utaja poreza ili carine)	133
Čl. 257. (Izbjegavanje carinskog nadzora)	75
Čl. 291. (Zloupotreba položaja i ovlasti)	120
Čl. 293. (Primanje mita)	145
Čl. 326. (Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u RH, drugoj državi članici EU-a ili potpisnici Šengenskog sporazuma)	19
Čl. 106. (Trgovanje ljudima)	174
Čl. 191.a (Neovlaštena proizvodnja i promet stvari zabranjenih u sportu)	85
Čl. 246. (Zloupotreba povjerenja u gospodarskom poslovanju)	94
Čl. 251. (Primanje i davanje mita u postupku stečaja)	95
Čl. 252. (Primanje mita u gospodarskom poslovanju)	237
Čl. 295. (Trgovanje utjecajem)	403
Čl. 339. (Podmićivanje zastupnika)	312
Ukupno za sva kaznena djela	54

4. KVALITATIVNA ANALIZA PREDMETA

Drugi se dio analize odnosi na kvalitativnu analizu po deset odabranih predmeta u stadijima optuživanja, rasprave i žalbe (ukupno trideset predmeta), pri čemu se nije radilo o istim predmetima u različitim stadijima postupka, već su za svaki od stadija predmeti posebno odabrani. Analiza je provedena pomoću sustava *eSpis* u prostorijama Ministarstva pravosuđa i uprave u razdoblju od 25. siječnja do 25. veljače 2023.

Kako se najveći broj složenih postupaka za kaznena djela u vezi s pranjem novca javlja pred sudovima koji su nadležni suditi za kaznena djela iz nadležnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (dalje: USKOK), analizom su obuhvaćeni upravo predmeti s tih sudova: Županijskog suda u Zagrebu, Županijskog suda u Splitu, Županijskog suda u Rijeci te Županijskog suda u Osijeku. O žalbama protiv odluka tih sudova do 2021. godine bio je nadležan odlučivati Vrhovni sud Republike Hrvatska (VSRH), a nakon toga Visoki kazneni sud Republike Hrvatske (VKS). S obzirom na to u dijelu koji se odnosi na žalbeni postupak analiza obuhvaća ta dva suda.

Predmeti su u programu pretraživani pomoću opcije „Napredno pretraživanje predmeta“ odabirom odgovarajućih oznaka (Kov-Us za stadij optuživanja, K-Us za stadij rasprave i Kž-Us za stadij žalbe) za svaki od sudova čija se praksa analizirala. Za svaki stadij postupka analizirani su predmeti u kojima je odgovarajući stadij započeo i završio u razdoblju od 2015. godine (jer u programu nema dostupnih podataka za ranije razdoblje) do 25. veljače 2023. Predmeti su odabrani po sljedećim kriterijima: (a) njihovo trajanje u pojedinom stadiju (birani su predmeti s duljim trajanjem) te (b) njihova složenost (birani su predmeti s više okrivljenika). Treba napomenuti da se ne radi o najduljim i najsloženijim predmetima, nego su odabrani predmeti koji su *prima facie* duljeg trajanja i veće složenosti od prosjeka. Većina je odabranih predmeta u stadijima optuživanja i rasprave sa Županijskog suda u Zagrebu kao suda s najvećim brojem predmeta visokog i srednjeg rizika, dok je manji broj s ostala tri županijska suda koji postupaju u predmetima iz nadležnosti USKOK-a. U žalbenom stadiju odabrana su četiri predmeta s Vrhovnog suda Republike Hrvatske i šest predmeta s Visokog kaznenog suda.

Obveza učitavanja svih dijelova spisa u program *eSpis* uvedena je tek naknadno (2018. godine), pa su u analiziranim predmetima nedostajali raniji dokumenti, a nerijetko su nedostajali i drugi dokumenti iz spisa. Zaključci analize temelje se stoga samo na dostupnim podacima i dijelovima spisa. U nastavku slijede rezultati kvalitativne analize predmeta po pojedinim stadijima postupka. Trajanje svakog predmeta, odnosno stadija, uspoređuje se s prije iznesenim statističkim podacima o trajanju postupaka. Cilj je usporediti trajanje stadija postupaka za odabrana kaznena djela s prosječnim trajanjem pojedinog stadi-

ja postupka za sva kaznena djela. Kako su svi odabrani predmeti sadržavali optužbe za počinjenje više kaznenih djela, trajanje postupka uspoređivalo se s prosječnim ukupnim trajanjem optuživanja za sva kaznena djela.

Ograničenja provedenog istraživanja. Treba istaknuti kako su izraženi statistički podaci tek indikativni, i to zbog sljedećih razloga: 1) Podaci Ministarstva odnose se na predmete sa svih sudova koji sude u kaznenim predmetima, dok se dubinska analiza bavila samo predmetima s četiri županijska suda koja su nadležna za predmete USKOK-a. 2) Odabrani predmeti nisu oni najdulji i najsloženiji, već predmeti koje su istraživači ocijenili dugotrajnijima i složenijima od prosjeka, pri čemu su nastojali odabrati što dugotrajnije i što složenije predmete. 3) S obzirom na kratak rok za provođenje analize analizirano je ukupno trideset predmeta.

4.1. Stadij optuživanja

- (1) U prvom analiziranom predmetu (Kov-Us-55/2015) optužnica je podignuta 11. 12. 2015., a potvrđena je 12. 3. 2018., pa je optuživanje trajalo 822 dana, što je za 547,2 %²¹ više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Predmet nije imao međunarodni element, broj okrivljenika bio je 18, a samo za njih 13 optužnica je potvrđena navedenog datuma. Optužnica je potvrđena za sljedeća kaznenih djela: čl. 291. st. 1. KZ-a, čl. 295. st. 1. KZ-a, čl. 305. st. 1. KZ-a, čl. 279. st. 1. KZ-a te čl. 306. st. 2. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: prva sjednica optužnog vijeća određena je tek za 21. 2. 2017., no njezino je održavanje odgođeno zbog čekanja odluke o ustavnoj tužbi. Sljedeća sjednica određena je za 7. 3. 2017., no i njezino je održavanje odgođeno zbog raspravne nesposobnosti jednog od okrivljenika. Nije jasno zašto je sljedeća sjednica optužnog vijeća (na kojoj je optužnica potvrđena) održana tek 12. 3. 2018.
- (2) U drugom analiziranom predmetu (Kov-Us-42/2016) optužnica je podignuta 8. 6. 2016., a potvrđena je 17. 10. 2018., pa je optuživanje trajalo 861 dan, što je za 578 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Predmet nije imao međuna-

²¹ Budući da je optuživanje prosječno trajalo 127 dana, postotak je izračunat na sljedeći način: $x = ((y/127) * 100) - 100$. „x“ predstavlja razliku između trajanja optuživanja u pojedinom predmetu i prosječnog trajanja optuživanja izraženu u postotku. „y“ predstavlja trajanje optuživanja u pojedinom predmetu izraženo u postotku. Ovdje je $y = 822$. Ista formula korištena je u preostalih devet predmeta. Za izračun podatka koliko je dana proteklo od relevantnih datuma u cijelom je izvješću korišten kalkulator s mrežne stranice na adresi: <https://www.timeanddate.com/date/durationresult.html?d1=8&m1=6&y1=2016&d2=17&m2=10&y2=2018>.

rodni element, a broj okrivljenika bio je 4. Optužnica je potvrđena za sljedeća kaznena djela: čl. 246. st. 1. i 2. KZ-a i čl. 295. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: sjednica optužnog vijeća od 29. 11. 2016. odgođena je do pravomoćnosti rješenja o izdvajanju nezakonitih dokaza, sljedeća sjednica trebala je biti održana tek 25. 5. 2017., no i ona je odgođena jer je povodom prijedloga za izdvajanje nezakonitih dokaza određeno da će se provesti prethodno suđenje o zakonitosti dokaza. Sjednica od 6. 7. 2017. odgođena je jer nisu došle osobe potrebne za njezino održavanje, pa je prethodno suđenje o zakonitosti dokaza provedeno tek 14. 9. 2017. U predmetu je više puta vraćena dostava, no iz dostupnih podataka nisu se mogli utvrditi detalji.

- (3) U trećem analiziranom predmetu (Kov-Us-54/2015) optužnica je podignuta 4. 12. 2015., a prva sjednica optužnog vijeća vjerojatno je održana (nema zapisnika) 24. 2. 2016. Sljedeća je trebala biti održana tek 22. 3. 2017. jer se čekala pravomoćnost rješenja o izdvajanju nezakonitih dokaza, no odgođena je zbog nedolaska branitelja. 10. 4. 2017. optužnica je vraćena radi boljeg razjašnjenja stvari. Povodom izmijenjene optužnice predmet je nastavljen pod novom oznakom (Kov-Us 18/2017), no materijalno je riječ o istom predmetu, pa će ga se tako i promatrati. Optužnica je potvrđena 18. 1. 2019., pa je optuživanje trajalo 1141 dan, što je za 798,4 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Predmet nije imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 3. Optužnica je potvrđena za sljedeća kaznena djela: čl. 291. st. 1. KZ-a, čl. 293. st. 1. KZ-a, čl. 294. st. 1. KZ-a i čl. 295. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: sedam je puta odgođeno održavanje sjednice optužnog vijeća zbog nedolaska branitelja i/ili okrivljenika ili bolesti okrivljenika ili člana vijeća ili privremene nesposobnosti za rad okrivljenika. Više je puta vraćena dostava, no iz podataka iz *eSpisa* nisu se mogli utvrditi detalji. Na sjednici optužnog vijeća od 21. 2. odbijen je prijedlog za izdvajanje nezakonitih dokaza te se za održavanje sljedeće sjednice čekalo da rješenje o izdvajanju postane pravomoćno. Sljedeća sjednica bila je 26. 9. 2018. i ponovila se ista situacija (doneseno je rješenje o izdvajanju, pa se za sljedeću sjednicu čekala njegova pravomoćnost). Na sljedećoj je sjednici optužnica potvrđena.

- (4) U četvrtom analiziranom predmetu (Kov-Us-93/2017) optužnica je podignuta 13. 12. 2017., a potvrđena 17. 12. 2019., pa je optuživanje trajalo 734 dana, što je za 478 % više od prosječnog trajanja tog stadija prema podacima Ministarstva. Predmet nije imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 15. Optužnica je potvrđena za sljedeća kaznena djela: čl. 328. st. 1. KZ-a, čl. 256. st. 1. i 3. KZ-a i čl. 329. st. 1. t. 4. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: nakon što

je na sjednici optužnog vijeća 23. 4. 2018. odbijen prijedlog za izdvajanjem nezakonitih dokaza, sljedeća sjednica zakazana je tek za 29. 11. 2019., no odgođena je jer jedan od branitelja nije uspio stupiti u kontakt sa svojim branjenikom. Može se pretpostaviti da je do zakazivanja sjednice proteklo toliko vremena jer se čekala pravomoćnost rješenja o izdvajanju nezakonitih dokaza; između dvije sjednice nekoliko je branitelja otkazalo punomoć te je dostava više puta vraćena.

- (5) U petom analiziranom predmetu (Kov-Us-66/2019) optužnica je podignuta 23. 10. 2019., a za različite je okrivljenike potvrđivana u različito vrijeme, radi sporazumijevanja. Iz spisa se nije uspjelo utvrditi je li predmet imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 17. Optužnica se odnosila na sljedeća kaznena djela: čl. 328. st. 1. KZ-a, čl. 190. st. 1. i 2. KZ-a i čl. 329. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: na sjednici optužnog vijeća 17. 2. 2020. rješenjem je odbijen prijedlog za izdvajanje nezakonitih dokaza, rješenje je postalo pravomoćno 27. 7. 2020., a sljedeća sjednica, nakon što je više puta vraćena dostava, održana je 5. 11. 2020. U razdoblju od 5. 11. 2020. do 16. 2. 2022. na oko deset sjednica optužnog vijeća postupak je razdvojan u odnosu na jednog ili dva okrivljenika radi sporazumijevanja.
- (6) U šestom analiziranom predmetu (Kov-Us-44/2020-1) optužnica je podignuta 30. 7. 2020., a potvrđena 7. 10. 2021., pa je optuživanje trajalo 434 dana, što je za 241,7 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Predmet je imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 7. Optužnica se odnosila na sljedeća kaznena djela: čl. 326. st. 1. KZ-a i čl. 329. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: iz dostupnih dijelova spisa proizlazi da je 30. 7. 2020. postupak u odnosu na trojicu okrivljenika razdvojen radi sporazumijevanja te da je prva sjednica optužnog vijeća održana tek 11. 12. 2020. Na toj i sljedećoj sjednici postupak je u odnosu na neke okrivljenike razdvojen radi sporazumijevanja. Na sjednici od 23. 3. 2021. odbijen je prijedlog za izdvajanje nezakonitih dokaza te se za održavanje sljedeće sjednice čekala pravomoćnost rješenja o izdvajanju.
- (7) U sedmom analiziranom predmetu (Kov-Us-24/2016) optužnica je podignuta 18. 11. 2016., a potvrđena 15. 1. 2018., pa je optuživanje trajalo 423 dana, što je za 233,1 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Predmet nije imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 6. Optužnica je potvrđena za sljedeća kaznena djela: čl. 190. st. 2. KZ-a, čl. 329. st. 1. t. 4. KZ-a i čl. 328. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: deset je puta odgođeno održavanje sjednice optužnog vijeća, najčešće zbog sljedećih razloga: nedolazak okrivljenika ili branitelja, uvaženi prijedlog za

odgodom jer je u tijeku sporazumijevanje. Jedan okrivljenik bio je u Bosni i Hercegovini, pa je postupak usporila i zamolnica ministarstva te države za ustupanjem progona.

- (8) U osmom analiziranom predmetu (Kov-Us-14/2021) optužnica je podignuta 1. 12. 2021., a potvrđena 5. 10. 2022., pa je optuživanje trajalo 308 dana, što je 142,5 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Predmet je imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 7. Optužnica je podignuta za sljedeća kaznena djela: čl. 328. st. 1. i 2. KZ-a, čl. 257. st. 1. KZ-a, čl. 264. st. 1. KZ-a i čl. 329. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: na prve dvije sjednice optužnog vijeća postupak je razdvojen radi sporazumijevanja, a na posljednjoj je u odnosu na jedinog preostalog okrivljenika također donesena presuda na temelju sporazuma stranaka. Prva sjednica bila je 7. 4. 2022., a posljednja 5. 10. 2022.
- (9) U devetom analiziranom predmetu (Kov-Us-4/2021) optužnica je podignuta 8. 6. 2021., a potvrđena 28. 4. 2022., pa je optuživanje trajalo 324 dan, što je za 155,12 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Predmet je imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 10. Optužnica je podignuta zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 190. st. 1. i 2. KZ-a, čl. 329. st. 1. t. 4. KZ-a i čl. 331. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: na četiri sjednice optužnog vijeća (od 23. 7. 2021. do 14. 12. 2021.) postupak je u odnosu na neke od okrivljenika razdvojen radi sporazumijevanja.
- (10) U desetom analiziranom predmetu (Kov-Us-13/2021) optužnica je podignuta 22. 10. 2021., a potvrđena 16. 8. 2022., pa je optuživanje trajalo 298 dana, što je za 134,7 % više od prosječnog trajanja tog stadija prema podacima Ministarstva. Predmet vjerojatno nije imao međunarodno obilježje, a broj okrivljenika bio je 3. Optužnica je podignuta zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 294. st. 1. KZ-a, čl. 278. st. 3. KZ-a, čl. 293. st. 1. KZ-a i čl. 246. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: na prvoj sjednici optužnog vijeća razdvojen je postupak u odnosu na dvojicu okrivljenika radi sporazumijevanja. Na drugoj sjednici odbijen je prijedlog za izdvajanje nezakonitih dokaza (12. 2. 2022.), pa se za održavanje sljedeće sjednice čekalo do pravomoćnosti rješenja o izdvajanju nezakonitih dokaza (7. 6. 2022.).

Iz navedene se analize može zaključiti kako je trajanje optuživanja u odabranim predmetima prosječno trajalo 593,9 dana,²² što je u prosjeku za 367,63

²² Iznos je izračunat dijeljenjem ukupnog broja dana u predmetima s brojem predmeta (5345/9).

%²³ više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Najznačajniji razlozi dugotrajnosti odabranih postupaka jesu: (1) čekanje odluke višeg suda (VSRH ili VKS-a) o žalbi protiv rješenja o (ne)izdvajanju nezakonitih dokaza – na pravomoćnost takva rješenja nerijetko se čekalo više mjeseci (oko pola godine) te se u nekim predmetima takva situacija ponovila više puta, što je znatno usporilo taj stadij postupka; (2) sukcesivno sporazumijevanje – u predmetima s više okrivljenika događalo da je na većem broju sjednica optužnog vijeća postupak radi sporazumijevanja razdvojen samo u odnosu na neke okrivljenike, dok se u odnosu na ostale ništa značajnijeg nije događalo; takvo sukcesivno sporazumijevanje skratilo je trajanje ukupnog postupka u odnosu na okrivljenike koji su se sporazumjeli, no produljilo je stadij optuživanja za one okrivljenike koji su tek kasnije postigli sporazum, a pogotovo za one koji se nisu sporazumjeli; (3) problemi s dostavom i nedolazak okrivljenika i/ili branitelja – u spisima koji su bili dostupni u sustavu često nije bilo dokumenata koji se odnose na dostavu, pa o ovom razlogu nije moguće donositi daljnje zaključke.

4.2. Stadij rasprave

- (1) U prvom analiziranom predmetu (K-Us-33/2016-1) pripremno ročište održano je 18. 1. 2017., a nepravomoćna presuda donesena je 11. 6. 2018., pa je stadij rasprave trajao 509 dana, što je za 143,5 % više od prosječnog trajanja tog stadija prema podacima Ministarstva.²⁴ Nije utvrđeno je li predmet imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 5. Postupak se vodio zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 293. st. 2. KZ-a i čl. 294. st. 2. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: na dvadesetak raspravnih ročišta vođen je dokazni postupak te je rasprava dvaput morala početi iznova zbog promjene člana vijeća (pa je sav dokazni materijal pročitao na jednom ročištu – dakle, zbog toga su „izgubljena“ dva ročišta).
- (2) U drugom analiziranom predmetu (K-Us-30/2018) prvo je pripremno ročište trebalo biti održano 14. 1. 2019. (no odgođeno je), a nepravo-

²³ Budući da je optuživanje prosječno trajalo 127 dana, postotak je izračunat na sljedeći način: $x = ((y/127) * 100) - 100$. „x“ predstavlja razliku između prosječnog trajanja optuživanja u odabranim predmetima i ukupnog prosječnog trajanja optuživanja, izraženu u postotku. „y“ predstavlja trajanje optuživanja u pojedinom predmetu. Ovdje je $y = 593,9$.

²⁴ Budući da je stadij rasprave prosječno trajao 209 dana, postotak je izračunat na sljedeći način: $x = ((y/209) * 100) - 100$. „x“ predstavlja razliku između vremena trajanja rasprave u pojedinom predmetu i prosječnog vremena trajanja rasprave izraženu u postotku. „y“ predstavlja vrijeme trajanja rasprave u pojedinom predmetu. Ovdje je $y = 509$. Ista formula korištena je u preostalim devet predmeta.

moćna je presuda donesena 21. 2. 2022., pa je stadij rasprave trajao 1134 dana, što je za 442,58 % više od prosječnog trajanja tog stadija prema podacima Ministarstva. Nije utvrđeno je li predmet imao međunarodni element, a broj okrivljenika na početku rasprave bio je 14. Postupak se vodio zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 293. st. 2. KZ-a, čl. 291. st. 1. KZ-a i čl. 294. st. 2. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: na četiri ročišta postupak je razdvojen radi sporazumijevanja te je postupak završio sporazumom. U pogledu nekih okrivljenika postupak je razdvojen (K-Us-41/2017) i u trenutku analize još je bio u tijeku.

- (3) U trećem analiziranom predmetu (K-Us-41/2017) prvo se pripremno ročište trebalo održati 13. 12. 2017. (no odgođeno je), a nepravomoćna je presuda donesena je 5. 11. 2018., pa je stadij rasprave trajao 327 dana, što je za 56,46 % više od prosječnog trajanja tog stadija prema podacima Ministarstva. Predmet je imao međunarodni element, a broj okrivljenika na početku postupka bio je 4. Postupak se vodio zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 328. st. 2. KZ-a, čl. 190. st. 2. KZ-a i čl. 329. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: prvo raspravno ročište održano je tek 29. 8. 2018., vjerojatno jer se čekala odluka o zahtjevu za izuzećem državnog odvjetnika, te je dostava više puta vraćena (brojni dokumenti u spisu nisu dostupni).
- (4) U četvrtom analiziranom predmetu (K-Us-17/18), koji je razdvojen iz prethodnog, nepravomoćna je presuda donesena 23. 7. 2019., pa je stadij rasprave (od 13. 12. 2017. – vidi prethodni predmet, do 23. 7. 2019.) trajao 587 dana, što je za 180,86 % više od prosječnog trajanja tog stadija prema podacima Ministarstva. Predmet je imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 2. Postupak se vodio zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 328. st. 2. KZ-a, čl. 190. st. 2. KZ-a i čl. 329. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: rasprava je 24. 5. 2019. počela iznova zbog protoka vremena (čekala se pravomoćnost rješenja o izdvajanju nezakonitih dokaza).
- (5) U petom analiziranom predmetu (K-Us-10/2017) prvo ročište održano je 23. 4. 2018., a nepravomoćna presuda donesena je 18. 10. 2022., pa je stadij rasprave trajao 1639 dana, što je za 684,2 % više nego prosječno trajanje tog stadija prema podacima Ministarstva. Predmet je imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 7, no nakon razdvajanja postupka u ovome je predmetu preostao jedan okrivljenik, dok je postupak protiv šestorice okrivljenika još u tijeku. Postupak se vodio zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 329. st. 1. t. 2. KZ-a i čl. 257. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: izrečene su mjere opreza, istražni zatvor i jamstvo, dvojica okrivljenika za koje je određeno suđenje u odsutnosti nalaze se u BiH s obzirom na to da su državljani te

države (jedan ima dvojno državljanstvo RH i BiH). Nije jasno zašto je do održavanja prvog raspravnog ročišta prošlo toliko vremena. Iz spisa jedino proizlazi da dvojica okrivljenika nisu bila dostupna, pa je u odnosu na njih određeno suđenje u odsutnosti, dok je u odnosu na IV. okrivljenika donesena presuda na temelju sporazuma stranaka.

- (6) U šestom analiziranom predmetu (K-Us-10/2022) prvo ročište održano je 28. 9. 2022., a nepravomoćna presuda donesena je 16. 11. 2022., pa je stadij rasprave trajao 49 dana, što je za 326,5 % manje nego prosječno trajanje tog stadija prema podacima Ministarstva. Predmet nije imao međunarodni element te je u predmetu bio jedan okrivljenik. Postupak se vodio zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 293. st. 2. KZ-a i čl. 294. st. 2. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: rasprava je jednom otkazana zbog nedolaska (bolesti) okrivljenika te su ukupno održana četiri ročišta. Predmet je sa Županijskog suda u Rijeci, na kojem za ta kaznena djela nije bilo duljih postupaka.
- (7) U sedmom analiziranom predmetu (K-Us-7/2018) pripremno je ročište održano 18. 9. 2018., a nepravomoćna je presuda donesena 14. 6. 2019., pa je stadij rasprave trajao 269 dana, što je za 28,7 % više nego prosječno trajanje tog stadija prema podacima Ministarstva. Predmet je imao međunarodni element, a bio je jedan okrivljenik s obzirom na to da su se prethodno šestorica okrivljenika sporazumjela na pripremnom ročištu. Postupak se vodio zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 326. st. 1. KZ-a i 329. st. 1. t. 2. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: održano je 10 ročišta, dva su odgođena, te se okrivljenik odmah na prvom ročištu pozvao na razlog za izuzeće zbog sudjelovanja suca u ranijim fazama postupka, što je sudac odmah odbio i nastavio s dokaznim postupkom.
- (8) U osmom analiziranom predmetu (K-Us-14/2022), koji je razdvojen iz predmeta K-Us-26/2019 (pa su podaci iz razdoblja do razdvajanja prikupljeni iz potonjeg), pripremno je ročište trebalo biti održano 4. 12. 2019. (no odgođeno je), a nepravomoćna presuda donesena je 30. 3. 2022., pa je stadij rasprave trajao 847 dana, što je za 305,3 % više od prosječnog trajanja tog stadija prema podacima Ministarstva. Predmet je imao međunarodni element, broj okrivljenika do razdvajanja bio je 4, a nakon razdvajanja 1 (u predmetu K-Us-14/2022). Postupak se vodio zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 256. st. 1. i 3. KZ-a, čl. 329. st. 1. t. 4. KZ-a te čl. 294. KZ-a. Od okolnosti postupka valja istaknuti sljedeće: desetak puta odgođeno raspravno ročište, uglavnom zbog nedolaska kojeg od okrivljenika (nerijetko zbog bolesti – razdoblje pandemije). Nakon razdvajanja postupak je završio sporazumom.
- (9) U devetom analiziranom predmetu (K-Us-2/2019) pripremno je ročište održano 6. 5. 2019., a nepravomoćna presuda donesena je 19. 12.

2022., pa je stadij rasprave trajao 1323 dana, što je za 533,01 % više od prosječnog trajanja tog stadija prema podacima Ministarstva. Predmet nije imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 1. Postupak se vodio zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 295. st. 1. KZ-a i čl. 139. st. 1. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: 23. 5. 2019. rasprava je odgođena na neodređeno vrijeme, a nastavljena je tek 2. 5. 2022. Dokazni je postupak trajao oko pet ročišta.

- (10) U desetom analiziranom predmetu (K-Us-10/2022²⁵), koji je razdvojen iz predmeta K-Us-12/2019 (pa su podaci iz razdoblja do razdvajanja prikupljeni iz potonjeg), pripremno je ročište održano 23. 12. 2019., a nepravomoćna je presuda donesena 29. 9. 2022., pa je stadij rasprave trajao 1011 dana, što je za 383,7% više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Nije utvrđeno je li predmet imao međunarodni element, a broj okrivljenika bio je 1 (u K-Us-10/2022, u predmetu iz kojeg je analizirani predmet razdvojen, tj. K-Us-12/2019, bilo ih je 16). Postupak se vodio zbog sljedećih kaznenih djela: čl. 256. st. 1. i 3. KZ-a te čl. 329. st. 1. t. 4. KZ-a. Od procesnih okolnosti valja istaknuti sljedeće: ročište je više puta odgođeno zbog nedolaska nekoga od okrivljenika ili branitelja. Nakon razdvajanja donesena je presuda na temelju sporazuma stranaka.

Iz navedene se analize može zaključiti kako je trajanje rasprave u odabranim predmetima prosječno trajalo 769,5 dana,²⁶ što je za 268,2 %²⁷ više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Najznačajniji razlozi dugotrajnosti odabranih postupaka jesu: (1) odgađanje raspravnog ročišta – u nekoliko odabranih predmeta raspravno je ročište više puta (u nekim predmetima i po deset puta) odgođeno zbog nedolaska nekog od okrivljenika i/ili branitelja, a samo u nekim slučajevima to je bilo zbog opravdanih okolnosti; (2) sporazumijevanje stranaka – u nekoliko analiziranih predmeta postupak s više okrivljenika, kao i u stadiju optuživanja, sukcesivno je razdvajan kako bi se neki od njih sporazumjeli; time je postupak ubrzan u odnosu na te okrivljenike, ali u pogledu onih koji se nisu sporazumjeli postupak u tom razdoblju nije napredovao; (3) trajanje dokaznog postupka – u nekoliko

²⁵ I šesti analizirani predmet nosi oznaku K-Us 10/2022, no vođen je pred Županijskim sudom u Osijeku, dok je ovaj sa Županijskog suda u Rijeci.

²⁶ Iznos je izračunat dijeljenjem ukupnog broja dana u predmetima s brojem predmeta (7695:10).

²⁷ Budući da je stadij rasprave prosječno trajao 209 dana, postotak je izračunat na sljedeći način: $x = ((y/209) * 100) - 100$. „x“ predstavlja razliku između vremena prosječnog trajanja rasprave u svim predmetima i prosječnog vremena trajanja rasprave prema podacima Ministarstva izraženu u postotku. „y“ predstavlja vrijeme trajanja rasprave u pojedinom predmetu. Ovdje je $y = 769,5$.

analiziranih predmeta postupak je usporilo dugo trajanje dokaznog postupka (u jednom predmetu to je iznosilo oko 20 ročišta); (4) nekoncentrirano vođenje rasprave. U analiziranim predmetima ročišta su uglavnom zakazivana jednom ili dva puta mjesečno, a samo iznimno češće od toga, s time da se nerijetko događalo da između dva ročišta prođe više od mjesec dana, a u nekoliko predmeta dokazni je postupak morao početi iznova zbog protoka roka od tri mjeseca.

4.3. Stadij žalbenog postupka

- (1) U prvom analiziranom predmetu (Kž-Us-58/20219) žalba je podnesena 7. 8. 2021. te je o navedenoj žalbi pred VKS-om održana sjednica žalbenog vijeća 27. 4. 2022. Iz navedenog proizlazi da je žalbeni stadij postupka ukupno trajao 263 dana, što je za 387 %²⁸ više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Radilo se o kaznenim djelima iz čl. 190. st. 1. i 2. KZ-a te čl. 329. st. 1. t. 4. KZ-a te je žalbu podnio branitelj okrivljenika zbog svih žalbenih osnova. U predmetu je razvidno postojanje međunarodnog elementa s obzirom na to da se radi o krijumčarenju droge iz inozemstva u RH. Iako se optužnica odnosila na troje okrivljenika, dvojica su se prethodno sporazumjela. Žalbeni je sud donio ukidnu odluku zbog postojanja apsolutno bitne povrede postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP-a. Nije poznat datum pravomoćnosti navedene presude.
- (2) U drugom analiziranom predmetu (Kž-Us-25/2021) odlučenom od strane VKS-a žalbeni je stadij postupka trajao od 1. 4. 2021.²⁹ do dana održavanja sjednice žalbenog vijeća 12. 1. 2022., što ukupno iznosi 286 dana. Proizlazi da je za presudu kojom je potvrdio prvostupanjsku presudu nadležnom žalbenom sudu trebalo 429,6 % više vremena nego što inače prosječno traje taj stadij postupka prema podacima Ministarstva. Žalbu su podnijeli USKOK te branitelji I., II. i III. optuženika, a u predmetu se radilo o kaznenim djelima iz čl. 293. st. 1. KZ-a te čl. 294. st. 1. KZ-a. U drugom analiziranom predmetu nije bilo međunarodnog elementa te se USKOK žalio zbog odluke o kazni, I. optuženik pozvao se na sve žalbene osnove, II. optuženik na sve osim odluke o kazni, a

²⁸ Budući da je rješavanje žalbe prosječno trajalo 54 dana, postotak je izračunat na sljedeći način: $x = ((y/54) * 100) - 100$. „x“ predstavlja razliku između vremena u kojem je žalbe riješena u pojedinom predmetu i prosječnog vremena potrebnog za rješavanje žalbe izraženu u postotku. „y“ predstavlja vrijeme potrebno za rješavanje žalbe u pojedinom predmetu. Ovdje je $y = 263$. Ista formula korištena je u preostalim devet predmeta.

²⁹ S obzirom na postojanje više ovlaštenika na žalbu u konkretnom predmetu uzeto je da su sve žalbe podnesene 1. travnja 2021.

III. optuženik (koji je oslobođen od kazne) zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

- (3) Treći analizirani predmet (Kž-Us-51/2022) pred VKS-om trajao je ukupno 176 dana s obzirom na to da je žalba USKOK-a u konkretnom predmetu podnesena 28. 3. 2022.,³⁰ a da je sjednica žalbenog vijeća VKS-a održana 20. 9. 2022. Iz navedenog podatka proizlazi da je treći predmet trajao 225,9 % dulje nego što, prema podacima Ministarstva, inače prosječno traje taj stadij postupka. Radilo se o kaznenom djelu iz čl. 295. st. 3. KZ-a te ni u ovome predmetu nije bilo međunarodnog elementa. USKOK se žalio na odluku o kazni, a branitelj optuženika zbog apsolutno bitne povrede kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. t. 11. ZKP-a te pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja. VKS je djelomično prihvatio žalbu i preinačio odluku o kazni, dok je u ostalom dijelu potvrđena prvostupanjska presuda.
- (4) U četvrtom analiziranom predmetu stadij žalbenog postupka pred VKS-om u predmetu I Kž-US-44/2021 ukupno je trajao 382 dana, što iznosi 607,4 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Naime, USKOK-ova je žalba podnesena 18. 6. 2021.,³¹ a sjednica žalbenog vijeća održana je 5. 7. 2022. Dvojica optuženika proglašena su krivima zbog kaznenog djela iz čl. 291. st. 1. KZ-a te je pred VKS-om potvrđena prvostupanjska presuda. U predmetu nije bio prisutan međunarodni element. USKOK se žalio na odluku o kazni, a branitelj II. okrivljenika žalio se zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, odluke o kazni (trošku) i bitne povreda određivanja kaznenog postupka. Treba napomenuti kako nisu razvidne posebne okolnosti zbog kojih je prošlo godinu dana od podnošenja žalbe do sjednice žalbenog vijeća. Dostava je nekoliko puta vraćena, ali čini se da to nije imalo odlučujući utjecaj.
- (5) Peti je analizirani predmet Kž-Us-54/2022. Osuđenik je podnio žalbu samostalno i putem dvojice branitelja te je kao referentni datum za podnošenje žalbe uzet 4. 4. 2021.,³² dok je sjednica žalbenog vijeća održana 15. 9. 2022. Dakle, žalbeni stadij postupka trajao je 529 dana pred VKS-om, što iznosi 879,6 % više vremena nego što inače prosječno traje taj stadij postupka prema podacima Ministarstva. U postupku se pobijala odluka županijskog suda o zahtjevu osuđenika za izricanje jedinstvene kazne zatvora sukladno čl. 53. KZ-a, pri čemu su presude bile iz razdoblja 2016.–2021. Osuđenik je proglašen krivim za kaznena

³⁰ Treba naglasiti da je u konkretnom predmetu branitelj optuženika podnio žalbu 8. 4. 2022.

³¹ Branitelj II. optuženika podnio je pak žalbu 23. 6. 2021.

³² Osuđenik je putem branitelja Y podnio žalbu i 8. 4. 2021. te samostalno 12. 4. 2021.

djela iz čl. 326. st. 1. KZ-a te čl. 328. st. 1. KZ-a. Iz spisa nije vidljivo je li postojao međunarodni element, branitelj A žalio se zbog pogrešne odluke o kazni, povrede kaznenog zakona te bitne povrede odredaba kaznenog postupka, branitelj B zbog svih žalbenih osnova, a osuđenik zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i povrede KZ-a. VKS je naposljetku potvrdio prvostupanjsku presudu.

- (6) Posljednji (šesti) analizirani predmet pred VKS-om jest KŽ-Us-69/2021. U njemu je USKOK-ova žalba podnesena 10. 8. 2021.,³³ dok je sjednica žalbenog vijeća održana 12. 7. 2022., iz čega proizlazi da je stadij žalbenog postupka trajao 336 dana, što iznosi 522,22 % više nego što inače prosječno traje taj stadij postupka prema podacima Ministarstva. U predmetu je postojao međunarodni element s obzirom na to da se odnosio na krijumčarenje droge iz inozemstva, dakle, radilo se o kaznenim djelima iz čl. 190. st. 1. i 2. te čl. 328. st. 1. KZ-a. Žalbu je podnio USKOK te branitelji svih sedmero optuženika. Kao i u prethodno analiziranim predmetima, USKOK se žalio na odluku o kazni. Branitelji su se pozvali na sljedeće žalbene osnove: I. optuženik na povredu postupka; II. optuženik na apsolutno bitnu povredu postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. i st. 3., povredu KZ-a (čl. 469. st. 4.) te na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje; III. optuženik žalio se pak zbog apsolutno bitne povrede odredaba kaznenog postupka, nepotpuno i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne odluke o sankciji; IV., V. i VI. Optuženik samo zbog pogrešne odluke o sankciji i, konačno, VII. optuženik na sve žalbene osnove. VKS je djelomično prihvatio žalbu i preinačio prvostupanjsku presudu zbog odluke o kazni za III. optuženika, dok su u ostalom za ostale optuženike te USKOK-ove žalbe odbijene kao neosnovane. Konačno, treba napomenuti da pred VKS-om nisu pronađeni predmeti o ostalim kaznenim djelima s popisa.
- (7) Potom se pristupilo analizi presuda VSRH te je sedma analizirana presuda KŽ-Us-2/2015. Prema *eSpisu sve* su žalbe podnesene 9. 1. 2015., a sjednica žalbenog vijeća održana je 3. 5. 2017., iz čega proizlazi da je žalbeni stadij postupka trajao 845 dana, što iznosi 1464,81 % od prosječnog trajanja navedenog stadija postupka prema podacima Ministarstva. U konkretnom predmetu žalbe su podnijeli državni odvjetnik i 4 optuženika, međutim, one nisu dostupne. Također, u predmetu je bilo najmanje 4 optuženika, no treba ponovno istaknuti da iz spisa nije vidljivo je li bilo i onih koji se nisu žalili. Svi su se optuženici žalili zbog svih žalbenih osnova te su u prvostupanjskom postupku proglašeni

³³ U predmetu je bilo sedmero optuženika, koji su podnijeli žalbe putem branitelja u razdoblju od 30. 7. do 13. 9. 2021.

- ni krivima zbog kaznenih djela iz čl. 329. st. 1. t. 4. KZ-a te čl. 190. st. 2. KZ-a. Djelomično je ukinuta prvostupanjska presuda te je predmet vraćen na ponovno suđenje. Prema podacima iz *eSpisa* nakon ukidanja postupak se vodio kao K-Us-19/2017 te je 12. 5. 2021. razdvojen postupak u odnosu na jednog optuženika koji je osuđen 18. 5. 2021. (K-Us-4/2021).
- (8) Pred VSRH odlučeno je (osmi) predmet Kž-Us-36/2015. Žalba je podnesena 26. 2. 2015.,³⁴ a 26. 2. 2019. održana je sjednica žalbenog vijeća, dakle, protekao je 1461 dan od podnošenja žalbe do odluke povodom nje. To iznosi 2605,55 % više od prosjeka trajanja navedenog stadija postupka prema podacima Ministarstva. U predmetu koji se odnosio na kazneno djelo iz čl. 293. st. 1. KZ-a nije bio prisutan međunarodni element. Državni se odvjetnik žalio na pogrešnu odluku o sankciji, a optuženik na sve žalbene osnove, te je u konačnici potvrđena prvostupanjska presuda.
- (9) U predmetu Kž-Us-104/2014 žalba je podnesena 19. 8. 2014.,³⁵ a 7. 6. 2017. bila je sjednica žalbenog vijeća na kojoj je presuda ukinuta te je predmet vraćen na ponovno suđenje. Od podnošenja žalbe do ukidne odluke o žalbi od strane VSRH protekla su 1023 dana, pa je žalbeni stadij postupka trajao 1794,44 % više od prosjeka trajanja navedenog stadija postupka prema podacima Ministarstva (ne uključujući tu trajanje postupka povodom ukidne odluke). USKOK je po prvi put među analiziranim predmetima podnio žalbu iz svih osnova, a optuženik zbog povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te povrede kaznenog zakona. Radilo se o kaznenom djelu iz čl. 246. st. 2. KZ-a te je uvidom u *eSpis* utvrđeno da je u postupku nakon ukidanja presude dana 12. 3. 2020. donesena oslobađajuća presuda (K-Us-21/2017).
- (10) Posljednji je analizirani predmet Kž-Us-49/2020. U njemu je (kao i u predmetu broj 8) također podnesena žalba protiv odluke u ponovljenom postupku nakon ukidanja presude Kž-Us-104/2014. Prema podacima iz *eSpisa* žalbu je podnio USKOK 23. 4. 2020. zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i povrede kaznenog zakona, a sjednica žalbenog vijeća održana je 3. 7. 2020. te je na njoj potvrđena prvostupanjska presuda. Radilo se o razdoblju od 71 dana, što predstavlja najkraće razmatrano razdoblje s obzirom na to da je žalbeni stadij postupka trajao samo za 31,48 % dulje od prosjeka za taj stadij

³⁴ Navedeno prema podacima iz *eSpisa* s obzirom na to da sama žalba nije vidljiva. Isti je dan prema *eSpisu* podnesena i žalba optuženikova branitelja.

³⁵ Isti dan žalba je podnesena od USKOK-a i optuženikova branitelja prema podacima iz *eSpisa*.

postupka u RH prema podacima Ministarstva. Nije bio prisutan međunarodni element te se radilo o kaznenom djelu iz čl. 246. st. 2. KZ-a

Iz navedene se analize može zaključiti kako je žalbeni stadij postupka u odabranim predmetima prosječno trajao 537,2 dana,³⁶ što je za 894,81 %³⁷ više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Budući da je došlo do izmjene u nadležnosti, valja usporediti trajanje postupka u odabranim predmetima pred VSRH i VKS-om. Žalbeni je postupak pred VKS-om prosječno trajao 328,7³⁸ dana, što je za 508,7 %³⁹ više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Žalbeni je postupak pred VSRH trajao 850⁴⁰ dana, što je za 1474,07 %⁴¹ više od prosječnog trajanja tog stadija postupka prema podacima Ministarstva. Uz ogradu zbog malog uzorka, navedeni podaci indiciraju kako se žalbeni stadij postupka ubrzao početkom rada Visokog kaznenog suda. Valja istaknuti i to kako već iz pogleda na statistiku Ministarstva o trajanju odabranih predmeta proizlazi kako žalbeni stadij traje kraće od druga dva stadija postupka.

5. FOKUS-GRUPA I INTERVJUI S PRAKTIČARIMA

Nakon provođenja kvalitativne analize predmeta u trećem dijelu istraživanja provedena je fokus-grupa sa šest državnih odvjetnika/-ica te intervjui s troje sudaca/sutkinja i troje branitelja/-ica. Ovaj dio istraživanja proveden je u razdoblju od 24. veljače do 3. ožujka 2023. Na fokus-grupi s državnim

³⁶ Izračun: zbroj trajanja svih predmeta/broj predmeta (5372:10).

³⁷ Budući da je rješavanje žalbe prosječno trajalo 54 dana, postotak je izračunat na sljedeći način: $x = ((y/54) * 100) - 100$. „x“ predstavlja razliku između prosječnog vremena rješavanja žalbe u svim odabranim predmetima i prosječnog vremena potrebnog za rješavanje žalbe prema podacima Ministarstva izraženu u postocima. „y“ predstavlja vrijeme potrebno za rješavanje žalbe u pojedinom predmetu. Ovdje je $y = 537,2$.

³⁸ Izračun: zbroj trajanja svih odabranih predmeta pred VKS-om/broj predmeta pred VKS-om (1972:6).

³⁹ Budući da je rješavanje žalbe prosječno trajalo 54 dana, postotak je izračunat na sljedeći način: $x = ((y/54) * 100) - 100$. „x“ predstavlja razliku između prosječnog vremena rješavanja žalbe u odabranim predmetima pred VKS-om i prosječnog vremena potrebnog za rješavanje žalbe prema podacima Ministarstva izraženu u postocima. „y“ predstavlja vrijeme potrebno za rješavanje žalbe u pojedinom predmetu. Ovdje je $y = 328,7$.

⁴⁰ Izračun: zbroj trajanja svih odabranih predmeta pred VSRH/broj predmeta pred VSRH (3400:4).

⁴¹ Budući da je rješavanje žalbe prosječno trajalo 54 dana, postotak je izračunat na sljedeći način: $x = ((y/54) * 100) - 100$. „x“ predstavlja razliku između prosječnog vremena rješavanja žalbe u odabranim predmetima pred VSRH i prosječnog vremena potrebnog za rješavanje žalbe prema podacima Ministarstva izraženu u postocima. „y“ predstavlja vrijeme potrebno za rješavanje žalbe u pojedinom predmetu. Ovdje je $y = 850$.

odvjetnicima sudjelovalo je troje zamjenika/-ica na radu u Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske te po jedan zamjenik/-ica USKOK-a, županijskog državnog odvjetništva i općinskog državnog odvjetništva. Od sudaca su intervjuirani po jedan sudac/sutkinja Visokog kaznenog suda, Županijskog suda u Zagrebu i Općinskog kaznenog suda u Zagrebu. Od odvjetnika je intervjuirano troje odvjetnika/-ica s iskustvom rada u složenim kaznenim predmetima.

Svim trima grupama praktičara postavljena su pitanja zbog čega dolazi do odugovlačenja postupka u stadiju optuživanja, stadiju rasprave i u žalbenom postupku te imaju li normativni prijedlog za poboljšanje stanja. Nakon toga, u drugom dijelu ispitani su stavovi praktičara oko nekoliko ideja za moguće ubrzanje postupka. U odnosu na stadij optuživanja ispitano je smatraju li da bi ubrzanju postupka u stadiju optuživanja pridonijelo: a) uvođenje (instruktivnog) roka trajanja tog stadija, b) uvođenje (instruktivnog) roka za donošenje rješenja o žalbi protiv rješenja o izdvajanju dokaza, c) uvođenje obveze da se sve izjave za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka predaju do prve sjednice optužnog vijeća (uz mogućnost da se izjave mogu opet predati nakon potvrđivanja optužnice) te d) omogućavanje da se optužnica, ako ima dovoljno drugih dokaza za utvrđivanje postojanja osnovane sumnje, potvrdi i prije odluke povodom žalbe na rješenje o izdvajanju dokaza. U odnosu na stadij rasprave provjereno je je li vođenje složenih predmeta na odgovarajući način vrednovano, omogućuju li postojeća pravila koncentrirano vođenje takvih postupaka te, ako nije, smatraju li da bi li to pridonijelo ubrzanju rasprava u tim predmetima.

a) Fokus-grupa s državnim odvjetnicima

Na fokus-grupi s državnim odvjetnicima kao problem koji dovodi do odugovlačenja u složenim predmetima istaknuto je da suci nemaju prekluzivne rokove za postupanje, a postojeće instruktivne rokove ne poštuju. Iz tog razloga smatraju da bi propuštanje rokova sucima trebalo predvidjeti kao stegovno djelo.

Kao problem u stadiju optuživanja istaknuto je pitanje izdvajanja nezakonitih dokaza. S obzirom na to da nekad i tri godine prođu do potvrđivanja optužnice, a u praksi nema predmeta u kojima je donesena oslobađajuća presuda zbog korištenja nezakonitog dokaza, postavilo se pitanje je li nužno da se u toj fazi postupka izdvajaju nezakoniti dokazi.

Istaknut je i problem suđenja u odsutnosti. Državni odvjetnici smatraju da sudovi prerestriktivno tumače zahtjev da postoje „osobito“ važni razlozi za suđenje u odsutnosti, što su gotovo izjednačili s postojanjem opasnosti od nastupa zastare te stoga postoji nevoljkost da se odredi provođenje suđenja u odsutnosti.

Kao prijedlog navedeno je i da bi trebalo zakonski regulirati mogućnost sporazuma stranaka u fazi rasprave, čime bi se osigurala veća pravna sigurnost strankama u odnosu na sadašnje neformalne sporazume. Kao jedna od prepreka za češće korištenje sporazuma navedena je nevoljkost okrivljenika da vrate imovinsku korist nastalu kaznenim djelom.

Iz međunarodnopravne perspektive istaknuto je da imamo previše formaliziran postupak, da se u stranim sustavima češće odustaje po načelu oportuniteta te se ne izdvajaju rezultati provedenih izvida. Također je istaknuto da se puno vremena troši na realizaciju procesnih prava obrane, koja se često zloupotrebljavaju.

U odnosu na predikatna kaznena djela u fazi rasprave navedeno je da u praksi treba dokazivati njihovo postojanje, a da bi trebalo biti dovoljno dokazati da imovina nije zakonita.

Prijedlog da se uvede obveza da se sve izjave za donošenje presude na temelju sporazuma moraju predati do prve sjednice optužnog vijeća odbačen je s argumentacijom da ne pridonosi bržem završetku postupaka. Za razliku od toga državni su se odvjetnici složili da rad na složenim predmetima nije odgovarajuće vrednovan ni državnim odvjetnicima ni sucima te da bi u tom dijelu trebalo napraviti izmjenu.

b) Intervjui sa sucima

Suci su kao probleme koji dovode do odugovlačenja postupaka naveli opsežne optužnice, nekad i s više od 400 stranica, u kojima nema selekcije dokaza (a spomenuto je da se ponekad u spisu nalazi i pet kopija istog dokumenta). Za činjenične opise naveli su da su često preopterećeni činjenicama koje nisu bitne za odlučivanje. Kao mogući razlozi za to istaknuti su određeno neiskustvo tužitelja na radu u USKOK-u u takvim predmetima, neodabiranje ključnog dokaznog materijala, nego predlaganje izvođenja svih dokaza koji su prikupljeni, dijelom i zbog toga da se pobije argument da se neki dokazi skrivaju. Zbog toga se od sudaca traži da utvrde što je sporno i traže od obrane da to specificira. Na taj način dio predložene dokumentacije postao bi nepotreban. Trenutačno tek u oko 10 % predmeta sudovi navode nesporne i sporne činjenice. Također, istaknuto je da bi se predmeti često mogli razdvojiti. Za razliku od toga ne smatraju da postoje problemi sa zluporabom prava obrane u postupku.

U odnosu na trajanje stadija optuživanja suci su naveli da na trajanje tog stadija utječu već istaknuta složenost optužnica, za čije proučavanje treba puno vremena, i opterećenost drugim predmetima, osobito onima u stadiju rasprave. S obzirom na to smatraju da prijedlozi uvođenja rokova za stadij optuživanja i rješavanje o žalbi protiv rješenja o neizdvajanju dokaza ne bi doveli do ubrzanja tog stadija. Nije dobrim ocijenjen ni prijedlog da se omogućiti potvrđivanje

optužnice prije odluke o izdavanju nekog dokaza jer optužno vijeće u toj fazi ne može ocijeniti važnost nekog dokaza za predmet.

Kao problem je istaknuto da automatska dodjela predmeta ne prepoznaje stvarnu opterećenost sudaca i stoga im neravnomjerno dodjeljuje predmete. Za ravnomjernu opterećenost bitno je koliko sudac ima složenih predmeta u stadiju rasprave. Za ocjenu složenosti predmeta važno je postoje li u njemu sporazumi stranaka. Neravnomjernost može otkloniti predsjednik suda priznavanjem takva predmeta kao ispunjenja 100 % ili dijela norme, ali je pitanje hoće li to napraviti za svaki složeni predmet. Optimalno bi bilo da svaki sudac ima dva velika predmeta u stadiju rasprave. Za ubrzanje složenih predmeta trebalo bi smanjiti broj okrivljenika kada je moguće i povećati selektivnost dokaza smanjenjem prijedloga dokaza na iste okolnosti. Na taj bi se način moglo završiti do tri veća predmeta u razmaku od godine dana. Istaknut je i problem preopterećenosti sudaca brojem predmeta. Kao prijedlog za ubrzanje složenih predmeta istaknuto je da se vođenje složenih predmeta više vrednuje. To osobito vrijedi za općinske sudove, u kojima suci godišnje trebaju riješiti znatno veći broj predmeta te ih to tjera da prednost daju jednostavnijim predmetima kako bi na taj način ispunili svoju godišnju obvezu.

Na nemogućnost ubrzanja postupaka utječe i to što u vijećima za predmete iz nadležnosti USKOK-a sude tri profesionalna suca, koji se moraju uskladiti, pri čemu svaki od njih mora voditi svoje predmete, a sudaca je premalo, osobito otkako se odustalo od prakse da u tim predmetima sudjeluju i parnični suci.

Za žalbeni je postupak istaknuto da se uvođenjem VKS-a dobilo na brzini, a da se izgubilo na kvaliteti, te da je navedena izmjena bila težak udarac pravosuđu.

Jedan sudac/sutkinja je istaknuo/-la i problem kompetentnosti i znanja sudaca o materiji pranja novca. Također, kao problem je istaknuto i to što se, nakon što je žalbeni sud već odlučio o žalbi protiv rješenja o neizdavanju pojedinog dokaza u stadiju optuživanja, u stadiju rasprave ponovno postavlja takav prijedlog.

Kao mogući prijedlog za poboljšanje postojećeg stanja jedan/-na sudac/sutkinja je naveo/-la da bi se moglo razmisliti o tome da se poveća broj županijskih sudova nadležnih za vođenje predmeta iz nadležnosti USKOK-a jer ima dovoljno kvalitetnih sudaca i na drugim sudovima koji bi mogli voditi takve predmete. Time bi se rasteretila četiri nadležna županijska suda, a osobito Županijski sud u Zagrebu.

c) Intervjui s odvjetnicima

Kao jedan od problema koji dovode do odugovlačenja kaznenih postupaka odvjetnici su istaknuli preopsežne optužnice, nekad duge i više stotina stranica, a kao primjer je istaknut predmet u kojem je samo popis dokaza na 136

stranica. U tom dijelu odvjetnici smatraju da bi tužitelj za svaki dokaz morao obrazložiti na koju ga okolnost predlaže.

Kao problem je istaknuto i neodržavanje prve sjednice optužnog vijeća u zakonom propisanom roku iz članka 348. ZKP-a, koji iznosi petnaest dana ako je okrivljenik u istražnom zatvoru, a dva mjeseca ako je na slobodi od isteka roka za odgovor na optužnicu, odnosno mjesec dana ili tri mjeseca u posebno složenim predmetima. U praksi postoje slučajevi da se sjednica ne održi godinu dana, a u međuvremenu se sklapaju sporazumi za koje suokrivljenici ne znaju. Na pitanje što bi se smatralo primjerenim rokom za stadij optuživanja jedan/-a od njih naveo/-la je da bi to bilo 6 mjeseci, uz dodatnih 6 mjeseci za složene predmete, a 3 mjeseca za rješavanje žalbe protiv rješenje o (ne)izdavanju dokaza. Od ostalih okolnosti u stadiju optuženja navedeno je rješavanje o zakonitosti dokaza, kada se prvo čeka odluka, a zatim odluka o žalbi, te da se nekad čeka na prijewe.

Za stadij rasprave odvjetnici smatraju da suci imaju dostatne mehanizme za vođenje rasprave. Na raspravi se često događa da se ne pojave svjedoci. Zna se dogoditi i da između ročišta prođe više od tri mjeseca, pa rasprava treba početi ispočetka. U tim slučajevima suci kažu da nemaju kada održati tu raspravu.

U žalbenim je postupcima kao nedopustiva istaknuta praksa da se odluke ne objavljuju usmeno, te da stoga stranke po mjesec ili dva ne znaju za odluku.

6. OPĆI UVJETI I RECENTNE ZAKONODAVNE AKTIVNOSTI

6.1. Opći uvjeti koji utječu na trajanje složenih postupaka

Na trajanje složenih kaznenih postupaka utječu i opći uvjeti u pravosuđu koji utječu na vođenje i trajanje svih kaznenih postupaka. U ovom dijelu bit će razmotreno koji opći uvjeti negativno utječu na trajanje složenih postupaka, a temelj za taj dio analize bit će dva najnovija javno dostupna izvješća: Izvješće o stanju sudbene vlasti za 2021. godinu predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske (dalje: Izvješće predsjednika VSRH)⁴² i Izvješće Glavnog državnog odvjetnika o radu državnih odvjetništava u 2021. godini (dalje: Izvješće Glavne državne odvjetnice).⁴³

Oba izvješća upozoravaju na izvjesne materijalne i financijske izazove koji utječu na svakodnevnu organizaciju rada sudova i državnih odvjetništava. U

⁴² VSRH, *Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2021. godinu*, travanj 2022.

⁴³ DORH, *Izvješće Glavnog državnog odvjetnika o radu državnih odvjetništava u 2021. godini*, travanj 2022.

oba je izvješća prepoznato kako se povećanje ažurnosti može postići jedino dovoljnim brojem pravosudnih dužnosnika/-ica te sudskih i državnoodvjetničkih savjetnika/-ica i vježbenika/-ica.⁴⁴ Izvješće Glavne državne odvjetnice izričito spominje nedovoljnu kadrovsku ekipiranost državnog odvjetništva.⁴⁵ U javnosti i izvješćima problematizira se nemogućnost popunjavanja potrebnih radnih mjesta službenika i namještenika na svim razinama, kao i odlazak postojećeg kadra zbog nepovoljnih radnih uvjeta i skromnih financijskih primanja.⁴⁶ Kao pozitivnu promjenu može se istaknuti da su u 2021. povećani koeficijenti za obračun plaća financijskim istražiteljima/-icama, što je nakon višegodišnje nepopunjenosti tih radnih mjesta dovelo do njihova prijeko potrebnog zapošljavanja u USKOK-u.⁴⁷

Suglasje postoji u zahtjevu koji se odnosi na adekvatniju infrastrukturu i odgovarajući prostor za rad sudova i državnih odvjetništava, pri čemu se ističe nužnost temeljite i ažurne obnove niza sudova i državnih odvjetništava u područjima stradalima od potresa.⁴⁸ Dodatno je konkretizirana potreba sudova za informatičkom opremom,⁴⁹ što je bitno s obzirom na konstantno poticanje digitalizacije u radu kaznenog pravosuđa.

Iako je iz provedene analize odabranih predmeta vidljivo kako je osnivanjem VKS-a skraćeno trajanje žalbenog stadija postupka, nejasno je zašto VKS nije popunjen predviđenim brojem sudaca/sutkinja, naročito jer se od samog početka njegova rada zapaža njegova preopterećenost.⁵⁰ VSRH trenutačno rješava zaostatke u posebno složenim predmetima, dok mu ne počnu dolaziti predmeti VKS-a povodom izvanrednog pravnog lijeka zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude.⁵¹

I zadnje, u Izvješću predsjednika VSRH kao jedan od razloga dugotrajnosti uskočkih predmeta istaknuto je da kaznenopravnim sucima/sutkinjama, državnim odvjetnicima/-icama i braniteljima/-icama u načelu nije bliska materija trgovačkog prava te se stoga preporučuje veća specijalizacija u tom specifičnom pravnom području, kao i bolja razmjena informacija i sudske prakse.⁵²

⁴⁴ Izvješće predsjednika VSRH, str. 48.

⁴⁵ Izvješće Glavne državne odvjetnice, str. 11.

⁴⁶ *Ibid.*, str. 240.

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ *Ibid.*, str. 241–242; Izvješće predsjednika VSRH, str. 104–105.

⁴⁹ Izvješće predsjednika VSRH-a, str. 115–117.

⁵⁰ VKS i VSRH trenutačno usporedno rješavaju žalbe u analiziranoj vrsti predmeta. *Ibid.*, str. 130.

⁵¹ *Ibid.*

⁵² *Ibid.*

6.2. Učinak recentnih izmjena Zakona o kaznenom postupku

Kvalitativna analiza predmeta obuhvatila je razdoblje od 2015. do veljače 2023. U tom razdoblju Zakon o kaznenom postupku mijenjan je više puta. U ovom dijelu razmotrit će se izmjene i dopune ZKP-a kojima je cilj bio ubrzanje kaznenog postupka. One se odnose ponajprije na osmu (2019.)⁵³ i devetu (2022.)⁵⁴ novelu ZKP-a.

Jedan od ciljeva osme novele bilo je upravo „snažnije djelovanje na ostvarivanje načela ekonomičnosti s ciljem ubrzanja kaznenog postupka i otklanjanja nedostataka i dvojbi koje proizlaze iz zakonskog teksta“.⁵⁵ Od brojnih izmjena usmjerenih na ubrzanje postupka u literaturi je posebno istaknuto:⁵⁶ (1) uvođenje mogućnosti izricanja „samostalnih mjera opreza“ nakon proteka istražnozatvorskih rokova (čl. 98.a⁵⁷), čime se „očito ide za time da se zaštiti interese učinkovitog kaznenog postupka“⁵⁸; (2) neograničeno trajanje oblatornog istražnog zatvora⁵⁹ (čl. 123. st. 2. i čl. 133.a), (3) dokazne radnje kada je počinitelj nepoznat – omogućavanje policiji da u slučaju kada je počinitelj nepoznat odredi, ako je to svrhovito za otkrivanje počinitelja, potrebna vještačenja koja inače mogu naložiti samo sud ili državni odvjetnik⁶⁰ (čl. 214. st. 2.); (3) nova kategorija hitnih dokaznih radnji – proširenje ovlasti policije za provođenje tjelesnih pregleda i uzimanje uzoraka biološkog materijala kao hitnih dokaznih radnji⁶¹ (čl. 326. st. 8); (4) proširenje mogućnosti čitanja zapisnika o ispitivanju svjedoka i vještaka na raspravi, čime je omogućeno brže provođenje dokaznog postupka (čl. 431. st. 1.).⁶² Također, posebno su istaknute izmjene relevantne za skraćivanje i ubrzanje pojedinih procesnih stadija.⁶³ (5) izmjena odredbi o nezakonitim dokazima pred optužnim vijećem „na način da se uvodi obvezni trenutak unutar sjednice optužnog vijeća unutar kojega se mora

⁵³ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, Narodne novine, br. 126/2019.

⁵⁴ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, Narodne novine, br. 80/2022.

⁵⁵ Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, Vlada Republike Hrvatske, listopad 2019., str. 1.

⁵⁶ Ivičević Karas, Elizabeta; Burić, Zoran, Na putu prema transponiranju Direktive o besplatnoj pravnoj pomoći u hrvatski kazneni postupak? Osvrt na prijedlog osme novele ZKP-a, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 26, br. 2, 2019, str. 433–442.

⁵⁷ Ovdje i u nastavku misli se na numeraciju članka nakon izmjena i dopuna iz 2019.

⁵⁸ *Ibid.*, str. 433–435.

⁵⁹ *Ibid.*, str. 433, 435–436.

⁶⁰ *Ibid.*, str. 433, 437.

⁶¹ *Ibid.*, str. 433, 437–438.

⁶² *Ibid.*, str. 433, 438–440.

⁶³ *Ibid.*, str. 441–442.

odlučiti o zakonitosti i nezakonitosti dokaza“, a „cilj je da se o zakonitosti ili nezakonitosti svih problematičnih dokaza odluči jednim rješenjem, koje će nakon toga eventualno po žalbi biti preispitano pred višim sudom, nakon čega će se sjednica optužnog vijeća moći neometano nastaviti“⁶⁴ (čl. 350. i 351.); (6) ukidanje pripremnog ročišta za djela za koja je propisana kazna zatvora do petnaest godina (čl. 371. st. 2.) te (7) ukidanje uvodnih govora stranaka⁶⁵ (brisan čl. 417.), koji su usmjereni na ubrzanje stadija rasprave.⁶⁶

Deveta je novela ZKP-a bila još usmjerenija na ubrzanje kaznenog postupka, „i to kroz novu regulaciju tehničko-organizacijskih pitanja, a ne kroz redefiniranje odnosa između subjekata kaznenog postupka i drugih njegovih sudionika“.⁶⁷ Izmjene koje je novela u tom pogledu donijela jesu: (1) uvođenje mogućnosti (za građane) i obveze (za državna tijela, državno odvjetništvo, odvjetnike, sudske vještake, sudske tumače i pravne osobe) podnošenja podnesaka elektroničkim putem, a propisane su i posljedice nepridržavanja obveze e-komunikacije⁶⁸ (temeljna odredba: čl. 78.a);⁶⁹ (2) uvođenje obveze, odnosno mogućnosti elektroničke dostave⁷⁰ (čl. 170. i 172.a); (3) otvaranje mogućnosti „da stranke na sjednici optužnog vijeća i na pripremnom ročištu sudjeluju putem zatvorenog tehničkog uređaja za vezu na daljinu“, a „time je zapravo otvorena mogućnost održavanja sjednice optužnog vijeća i pripremnog ročišta na daljinu“⁷¹ (čl. 348. st. 5., čl. 372. st. 4.); (4) uvođenje obveznog tonskog snimanja rasprave umjesto vođenja klasičnog zapisnika⁷² (čl. 409. – 411.a), što će stupiti na snagu 1. listopada 2024. godine (čl. 48. ZID ZKP-a) (Bez ulaženja u detaljnu analizu tih odredaba, u literaturi se ističe kako je realno „očekivati da će novi način vođenja raspravnog zapisnika dovesti do ubrzanja postupka pred prvostupanjским sudom i do promjene u dosadašnjim uobičajenim načinima rada u našem kaznenom pravosuđu“);⁷³ (5) uvođenje zabrane višestrukog ukidanja prvostupajnske presude propisivanjem da drugostupajnski sud, ako smatra da bi prvostupajnsku presudu trebalo ukinuti i nakon što je ona već jedanput ukinuta u povodu žalbe i predmet vraćen prvostupajnskom sudu na

⁶⁴ *Ibid.*, str. 433–441.

⁶⁵ *Ibid.*, str. 433–442.

⁶⁶ *Ibid.*, str. 433–442.

⁶⁷ Burić; Zoran, Deveta novela Zakona o kaznenom postupku – moderno pravosuđe spremno za buduće izazove?, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 29, br. 2, 2022, str. 312.

⁶⁸ *Ibid.*, str. 314–316, 318–319.

⁶⁹ Ovdje i u nastavku misli se na numeraciju članaka nakon izmjena i dopuna iz 2022.

⁷⁰ *Ibid.*, str. 316–319.

⁷¹ *Ibid.*, str. 319, vidi i 319–322.

⁷² *Ibid.*, str. 323–328.

⁷³ *Ibid.*, str. 328.

ponovno suđenje, treba sam provesti raspravu i donijeti presudu⁷⁴ (čl. 484.a) – takva bi izmjena trebala pridonijeti bržem završavanju kaznenih postupaka.⁷⁵

Iako pregled recentnih izmjena i dopuna ZKP-a nije obuhvatio sve promjene kojima se nastojao riješiti problem dugotrajnosti postupaka niti su navedene promjene iscrpnije analizirane, može se zaključiti kako su se recentne izmjene u značajnom dijelu odnosile upravo na ubrzanje kaznenog postupka. Predmeti koji su analizirani u ovom izvješću dijelom se odnose na razdoblje prije 2019. (dakle prije osme novele) te na njihovo trajanje novela iz 2022. gotovo uopće nije utjecala. Stoga je razumno očekivati da će se učinci izmjena ZKP-a na sve, pa tako i na postupke za kaznena djela pranja novca i ostala predikatna kaznena djela, tek osjetiti. Iz intervjua s praktičarima već je utvrđeno da postoji očekivanje da će uvođenje obveznog tonskog snimanja rasprave znatno ubrzati stadij rasprave.

7. NALAZI I PREPORUKE

Statistički podaci pokazali su da prosječno trajanje svih kaznenih postupaka u stadiju optuživanja iznosi 127 dana, u stadiju rasprave 209 dana, a u žalbenom postupku 54 dana. Prosječno trajanje postupka za odabrana kaznena djela visokog i srednjeg rizika za pranje novca dulje je od prosjeka za sva kaznena djela i iznosi u stadiju optuživanja 146 dana, što je za 19 dana dulje od prosjeka. Razlika je puno veća u stadiju rasprave, u kojem prosječno trajanje za odabrana kaznena djela iznosi 452 dana, što je više nego dvostruko dulje od prosjeka za sva kaznena djela, a u žalbenom stadiju iznosi 146 dana, što je gotovo tri puta dulje od prosječnog trajanja za sva kaznena djela.

Kvalitativna analiza odabranih složenih predmeta pokazala je još veća odstupanja. Tako je stadij optuživanja u odabranim predmetima prosječno trajao 593,9 dana, što je u prosjeku za 367,63 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka. Prosječno trajanje rasprave u odabranim predmetima iznosilo je 769,5 dana, što je za 268,2 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka. Prosječno trajanje žalbenog postupka pred VKS-om iznosilo je 328,7 dana, što je za 508,7 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka, a pred VSRH 850 dana, što je za 1474,07 % više od prosječnog trajanja tog stadija postupka.

U stadiju optuživanja kao najznačajniji razlozi dugotrajnosti odabranih predmeta utvrđeni su: (1) čekanje odluke višeg suda (VSRH ili VKS-a) o žalbi protiv rješenja o (ne)izdvajanju nezakonitih dokaza. Na pravomoćnost takva rješenja nerijetko se čekalo više mjeseci (oko pola godine) te se u nekim

⁷⁴ *Ibid.*, str. 329–338.

⁷⁵ *Ibid.*, str. 330.

predmetima takva situacija ponovila više puta, što je znatno usporilo taj stadij postupka. (2) Sukcesivno sporazumijevanje: u predmetima s više okrivljenika događalo se da je na većem broju sjednica optužnog vijeća postupak radi sporazumijevanja razdvojen samo u odnosu na neke okrivljenike, dok se u odnosu na ostale nije događalo ništa značajno. Iako je to skratilo trajanje ukupnog postupka u odnosu na okrivljenike koji su se sporazumjeli, u odnosu na druge okrivljenike produljilo je stadij optuživanja. (3) Problemi s dostavom i nedolazak okrivljenika i/ili branitelja treći su učestali razlog odugovlačenja stadija optuživanja. U dostupnim spisima često nije bilo dokumenata koji se odnose na dostavu, pa nije bilo moguće donositi daljnje zaključke.

U stadiju rasprave kao najznačajniji razlozi dugotrajnosti odabranih postupaka utvrđeni su: (1) odgađanje raspravnog ročišta – u nekoliko odabranih predmeta raspravno je ročište više puta (u nekim predmetima i po deset puta) odgođeno zbog nedolaska nekog od okrivljenika i/ili branitelja, a samo u nekim slučajevima to je bilo zbog opravdanih okolnosti; (2) sporazumijevanje stranaka – u nekoliko analiziranih predmeta postupak s više okrivljenika, kao i u stadiju optuživanja, sukcesivno je razdvajan kako bi se neki od njih sporazumjeli; time je postupak ubrzan u odnosu na te okrivljenike, ali u pogledu drugih okrivljenika postupak u tom razdoblju nije napredovao; (3) trajanje dokaznog postupka – u nekoliko analiziranih predmeta postupak je usporilo dugo trajanje dokaznog postupka (u jednom predmetu to je iznosilo oko 20 ročišta); (4) nekoncentrirano vođenje rasprave. U analiziranim predmetima ročišta su uglavnom zakazivana jednom ili dva puta mjesečno, a samo iznimno više od toga, s time da se nerijetko događalo da između dva ročišta prođe više od mjesec dana, a u nekoliko predmeta dokazni je postupak, sukladno zakonskoj obvezi, morao početi iznova zbog proteka roka od tri mjeseca.

U žalbenom stadiju podaci indiciraju, uz ogradu zbog malog uzorka, kako se taj stadij postupka ubrzao početkom rada VKS-a.

Fokus-grupa i intervjui s praktičarima pokazali su da oni razlozima odugovlačenja postupka u fazi optuživanja smatraju sljedeće: (1) državni odvjetnici kao probleme ističu dugo čekanje pravomoćnosti rješenja o izdvajanju nezakonitih dokaza; (2) suci kao probleme navode preopsežne optužnice, preopterećenost drugim predmetima, neravnomjernost u opterećenosti predmetima i nedostatak sudaca; (3) odvjetnici kao problem navode preopsežne optužnice, neodržavanje prve sjednice optužnog vijeća u zakonskom roku te čekanje pravomoćnosti rješenja o izdvajanju nezakonitih dokaza.

Prema njihovu mišljenju razlozi odugovlačenja u fazi rasprave jesu sljedeći: (1) državni odvjetnici kao probleme ističu nevoljkost da se provede suđenje u odsutnosti, neregulirane neformalne sporazume na raspravi te preveliku formaliziranost postupka; (2) suci kao probleme navode preopterećenost drugim predmetima, neravnomjernost u opterećenosti predmetima i nedostatak suda-

ca; (3) odvjetnici kao problem navode protek roka od 3 mjeseca, zbog čega rasprava mora početi ispočetka.

Za razliku od toga, nijedna skupina nije iznosila razloge koji dovode do neopravdanog odugovlačenja u žalbenom stadiju.

Predložene ideje za ubrzanje stadija optuživanja nisu prihvaćene kao rješenja koja bi skratila trajanje tog stadija postupka. Iako su uvođenje (instruktivnog) roka trajanja tog stadija i uvođenje (instruktivnog) roka za donošenje rješenja o žalbi protiv rješenja o izdvajanju dokaza prihvaćeni od državnih odvjetnika/-ica i odvjetnika/-ica, iz razgovora sa sucima proizašlo je da zbog njihove preopterećenosti predmetima oni ne bi doveli do stvarnog ubrzanja postupka. Prijedlog uvođenja obveze da se sve izjave za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka predaju do prve sjednice optužnog vijeća (uz mogućnost predaje i nakon potvrđivanja optužnice) odbačen je i od državnih odvjetnika i od sudaca jer postojeće rješenje, iako produljuje stadij optuživanja, omogućava brže konačno rješavanje predmeta. Zadnji prijedlog, omogućavanje da se optužnica, ako ima dovoljno drugih dokaza za utvrđivanje postojanja osnovane sumnje, potvrdi i prije odluke povodom žalbe na rješenje o izdvajanju dokaza, također nije prihvaćen uz argumentaciju sudaca da je u toj fazi teško utvrditi važnost pojedinog dokaza za predmet.

Za razliku od toga, sve su se skupine suglasile s tvrdnjom da *složeni predmeti nisu na odgovarajući način vrednovani* te da bi drugačije vrednovanje takvih predmeta dovelo do njihova ubrzanja. Naime, sukladno Okvirnim mjerilima za rad sudaca iz prosinca 2021. svi predmeti dovršeni presudom jednako su vrednovani, osim u slučaju iznimno složenih predmeta, kada predsjednik suda može odrediti da je sudac ispunio sudačku dužnost ili dio sudačke dužnosti za tu godinu bez obzira na stvarne kvantitativne pokazatelje iz Okvirnih mjerila.⁷⁶ Takva pravila daju prednost rješavanju jednostavnijih predmeta i negativno utječu na koncentraciju složenih predmeta u fazi rasprave.

Razmatranjem općih uvjeta u pravosuđu dodatno je utvrđeno da na trajanje složenih predmeta utječe nedovoljan broj pravosudnih dužnosnika, savjetnika, vježbenika, ali i službenika i namještenika na svim razinama, ponajprije zapisničara, što će biti potrebno riješiti. Nadalje, na trajanje utječe i neadekvatna infrastruktura, neodgovarajući prostori za rad te informatička oprema, a prepoznati su i potreba specijalizacije u tom području te bolja razmjena informacija i sudske prakse. Prema podacima Ministarstva pravosuđa i uprave u pripremi su izmjene i dopune Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u državnoj službi. Tim bi izmjenama bio obuhvaćen i položaj sudskih i državnoodvjetničkih zapisničara/-ki. Također, u tijeku su izmjene i dopune Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika. Osim toga, na

⁷⁶ Čl. 1. i čl. 13. Okvirnih mjerila za rad sudaca od 27. prosinca 2021.

temelju dostavljenih informacija od strane Ministarstva pravosuđa i uprave, dana je suglasnost za popunjavanje 200 slobodnih mjesta za suce i 240 mjesta za zamjenike/-ce državnih odvjetnika.

Prilikom razmatranja preporuka za sprječavanje neopravdanih odugovlačenja postupaka treba uzeti u obzir da su u razdoblju obuhvaćenom analizom (od 2015. godine) već uvedene neke izmjene ZKP-a usmjerene na ubrzanje postupka. Neke od njih, kao što je obveza podnošenja svih prijedloga za izdvajanje nezakonitih dokaza u stadiju optuživanja odjednom, već proizvode učinke u postupku, dok će se drugi, kao što je obvezno snimanje rasprave i transkripti umjesto klasičnog zapisnika, tek početi primjenjivati.

Preporuka na normativnoj razini:

Preporuka je da se u sustav uvedu kriteriji za prepoznavanje složenih predmeta i da se rad na njima državnim odvjetnicima i sucima vrednuje na odgovarajući način. Kao kriteriji za prepoznavanje složenih predmeta predlažu se vrsta kaznenog djela, broj okrivljenika te broj kaznenih djela, pri čemu bi se isključili predmeti u kojima je zbog sporazuma u stadiju optuživanja i na pripremnom ročištu broj okrivljenika i/ili kaznenih djela pao ispod predviđenog broja. S jedne strane to bi utjecalo na smanjenje dodjele novih predmeta za vrijeme vođenja takvih predmeta, a s druge na njihovo ispravno vrednovanje prilikom razmatranja je li sudac ispunio sudačku dužnost za pojedinu godinu. Prepoznavanje složenosti takvih predmeta u stadiju rasprave omogućilo bi sucima koncentrirano vođenje rasprave te bi posljedično značajno skratilo trajanje takvih predmeta.

Dva dodatna prijedloga koja bi vrijedilo razmotriti kao mjeru za ubrzanje složenih predmeta jesu:

a) da se u slučaju kada je žalbeni sud već odlučio o žalbi protiv rješenja o neizdvajanju pojedinog dokaza u stadiju optuživanja zabrani ponovno postavljanje takva prijedloga u fazi rasprave;

b) da se olakša mogućnost suđenja u odsutnosti na način da se kao pretpostavka traži da postoje „važni“ umjesto „osobito važnih“ razloga za takvo suđenje. To bi ubrzalo donošenje odluke o suđenju u odsutnosti u nekim predmetima.

LITERATURA

1. Burić, Zoran, Deveta novela Zakona o kaznenom postupku – moderno pravosuđe spremno za buduće izazove?, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 29, br. 2, 2022, str. 311–342.
2. Burić Ramadanović, Marina, Učinkovitost istrage i kaznenog progona u kaznenim postupcima zbog nasilja u obitelji te seksualnog zlostavljanja djece s aspekta čl. 3. i 8. Konvencije, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 29, br. 2, 2022, str. 287–309.

3. Batistić Kos, Vesna, Mjerila Europskog suda za ljudska prava za učinkovitu istragu zlostavljanja motiviranog rasnom diskriminacijom (slučaj Šečić protiv Republike Hrvatske), *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 15, br. 1, 2008, str. 55–85.
4. Batistić Kos, Vesna, Pozitivne obveze prema Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, *Narodne novine*, 2012.
5. Calvert-Smith, David *et al.*, *Complex and lengthy criminal trials*, A report by JUSTICE, 2016.
6. Delić, Demirel, Utjecaj plata/nadoknada sudija i tužilaca na efikasnost i kvalitet pravosuđa (unapređenje rada na složenim predmetima), *Fondacija Centar za javno pravo*, 2022.
7. Đurđević, Zlata, Dugotrajnost postupka: posljedice nerješivog funkcionalnog hendikepa hrvatskog kaznenog pravosuđa: Pravo žrtve na suđenje u razumnom roku i pristup sudu, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 30, br. 1, 2023, str. V–XVI.
8. Đurđević, Zlata, Osvrt na rezultate rada radne skupine Ministarstva pravosuđa za usklađivanje Zakona o kaznenom postupku s Ustavom Republike Hrvatske, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 20, br. 1, 2013, str. 3–100.
9. Đurđević, Zlata, Rekonstrukcija, judicijalizacija, konstitucionalizacija, europeizacija hrvatskog kaznenog postupka V. novelom ZKP/08: prvi dio?, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 20, br. 2, 2013, str. 315–362.
10. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), *Length of court proceedings in the member states of the Council of Europe based on the case law of the European Court of Human Rights*, CEPEJ Studies, No. 26, 2018.
11. Heise, M., Criminal Case Complexity: An Empirical Perspective, *Journal of Empirical Legal Studies*, vol. 1, br. 2, 2004, str. 331–369.
12. Ivičević Karas, Elizabeta; Burić, Zoran, Na putu prema transponiranju Direktive o besplatnoj pravnoj pomoći u hrvatski kazneni postupak? Osvrt na prijedlog osme novele ZKP-a, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 26, br. 2, 2019, str. 417–446.
13. Jordanoska, Aleksandra, Case management in complex fraud trials: actors and strategies in achieving procedural efficiency, *International Journal of Law in Context*, vol. 13, br. 3, 2017, str. 336–355.
14. Krapac, Davor, Trajanje kaznenog postupka i pravo na kazneni suđenje u razumnom roku, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 63, br. 1, 2013, str. 5–70.
15. Malsch, Marijke; Nijboer, Johannes Fredrikus, *Complex Cases: Perspectives on the Netherlands Criminal Justice System*, Amsterdam, 1999.
16. Novokmet, Ante; Kolesarić, Ivana; Livaja, Damir, Neučinkovita istraga zlostavljanja od policije i zatvorskog osoblja – izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava i hrvatska praksa, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 26, br. 2, 2019, str. 357–387.
17. Novokmet, Ante; Sršen, Zoran, Neučinkoviti kazneni postupak pred sudovima – implementacija presuda Europskog suda za ljudska prava, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 24, br. 2, 2017, str. 293–334.
18. Radobuljac, Silvano, Učinkovitost zahtjeva za suđenje u razumnom roku u kaznenom postupku u stadiju rasprava, *Zagrebačka pravna revija*, vol. 9, br. 1, 2020, str. 7–35.
19. Radolović, Aldo, Zaštita prava na suđenje u razumnom roku. Realna mogućnost, (pre)skupa avantura ili utopija?, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 29, br. 1, 2008, str. 277–315.
20. Turković, Ksenija; Viljac Herceg, Franka, Učinkovita istraga povreda prava zajamčenih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 26, br. 2, 2019, str. 265–290.

Summary

Marin Bonačić, PhD*

Nikša Vojvoda**

Darija Željko***

ANALYSIS OF REASONS LEADING TO UNDUE DELAYS IN COURT PROCEEDINGS IN COMPLEX CRIMINAL CASES

At the request of the Croatian Ministry of Justice and Public Administration, the authors made an analysis of the reasons leading to undue delays in court proceedings in complex criminal cases, containing suggestions for appropriate measures to remedy the situation, in order to meet the recommendation of the Committee of Experts of the Council of Europe MONEYVAL from the Fifth Round Mutual Evaluation Report on Croatia as regards anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Taking into account the task set, the research focused on criminal proceedings regarding criminal offences where there is a high risk of money laundering and for selected criminal offences of medium risk. In order to determine at which stage or stages of the proceedings a delay occurs, the indictment stage, the hearing stage, and the stage of the appeal were analysed separately. The study consisted of three parts. In the first part, statistical data were collected on the length of the criminal proceedings for selected criminal offences in the above-mentioned three stages of the proceedings, as well as the average length of these stages of the proceedings for all criminal offences. In the second part, a qualitative analysis of selected cases was carried out, while in the third part a focus group and interviews with prosecutors, judges and lawyers were conducted. In addition to the research carried out, consideration was given to the general conditions in the judiciary that affect the length of all criminal proceedings, as well as recent amendments to the Criminal Procedure Code (hereinafter: CPC) aimed at speeding up criminal proceedings. Finally, the report contains conclusions and normative recommendations for speeding up criminal proceedings in complex cases.

At the legislative level it is recommended to introduce into the system criteria for identifying complex cases and to properly evaluate the work of prosecutors and judges on these cases. The proposed criteria are the type of criminal offence, the number of accused persons, and the number of offences. On the one hand, this would have the effect on reducing the allocation of new cases during the handling of such cases and, on the other hand, on their correct evaluation when considering whether a judge has fulfilled his or her judicial duties for a certain year. Rec-

* Marin Bonačić, PhD, Associate Professor in the Department of Criminal Procedural Law, University of Zagreb Faculty of Law; marin.bonacic@pravo.hr; ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0001-9951-0921>

** Nikša Vojvoda, mag. iur., Teaching assistant with the status of doctoral student in the Installation Research Project “Croatian Misdemeanour Law in the European Context – Challenges and Perspectives” of the Croatian Science Foundation (UIP-2020-02-6482) in the Department of Criminal Procedural Law, University of Zagreb Faculty of Law, niksa.vojvoda@pravo.unizg.hr, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6640-9763>

*** Darija Željko, mag. iur., LL.M, Teaching assistant in the “Young Researchers’ Career Development Project - Training New Doctoral Students” (DOK-01-2020) of the Croatian Science Foundation in the Department of Criminal Procedural Law, University of Zagreb Faculty of Law; darija.zeljko@pravo.unizg.hr; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4249-1851>

ognising the complexity of such cases at the hearing stage would allow the judges to conduct the hearing in a concentrated way which would consequently significantly reduce the length of such cases. Two additional measures aimed at speeding up complex cases would be worth considering: a) to forbid the possibility to file again the motion for the exclusion of evidence at the hearing stage if the appeal court has already rendered a decision on the appeal against a decision not to exclude certain evidence at the indictment stage; b) to facilitate the possibility of trial *in absentia* by requiring that there are “important”, instead of “particularly important” reasons for such a trial. This would speed up rendering the decision on trial *in absentia* in some cases.

Keywords: complex criminal cases, duration of proceedings, delay of proceedings, Framework Standards for the Workload of Judges, money laundering, MONEYVAL